

Nr 212.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa åtgärder till främjande av bostadsförsörjningen jämte i ämnet väckta motioner.

(3:e avd.)

I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1948/49 beräkna följande anslag, nämligen *under femte huvudtiteln* (punkterna 56—60) till Kapitalmedelsförluster och ränteeftergifter å tertiärlån för vissa bostadsbyggnadsföretag ett förslagsanslag av 150 000 kronor, till Hyresrabatter för mindre bemedlade, barnrika familjer ett förslagsanslag av 20 000 000 kronor, till Särskilda bostadsrabatter ett reservationsanslag av 1 000 000 kronor, till Bidrag till främjande av bostadsbyggande på landsbygden ett reservationsanslag av 2 500 000 kronor och till Bidrag till inrättande av pensionärshem ett reservationsanslag av 6 000 000 kronor samt *under kapitalbudgeten* (socialdepartementet, punkterna 1—3) dels under statens utlåningsfonder till Lånefonden för bostadsbyggande ett investeringsanslag av 240 000 000 kronor dels ock under fonden för låneunderstöd till Tillägglån till viss bostadsbyggnadsverksamhet ett investeringsanslag av 15 000 000 kronor och till Lån till uppförande och förbättring av lantarbetarbostäder ett investeringsanslag av 6 000 000 kronor.

Därefter har Kungl. Maj:t i propositionen nr 231, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för den 2 april 1948, föreslagit riksdagen att

dels godkänna av departementschefen förordade ändringar i olika avseenden fr. o. m. den 1 juli 1948 av grunderna för den statliga låne- och bidragsverksamheten till förmån för bostadsförsörjningen;

dels medgiva, att räntefoten för lantarbetarbostadslån, vilka må komma att beviljas under budgetåret 1948/49, bestämmas till 3,25 procent;

dels ock för budgetåret 1948/49 anvisa följande anslag, nämligen *under femte huvudtiteln* till Kapitalmedelsförluster och ränteeftergifter å tertiärlån för vissa bostadsbyggnadsföretag ett förslagsanslag av 325 000 kronor, till Hyresrabatter för mindre bemedlade, barnrika familjer ett förslagsanslag av 20 000 000 kronor, till Särskilda bostadsrabatter ett reservationsanslag av 1 000 000 kronor, till Bidrag till främjande av bostadsbyggande på landsbygden ett reservationsanslag av 2 500 000 kronor och till Bidrag till inrättande av pensionärshem ett reservationsanslag av 6 000 000 kronor

ävensom å *kapitalbudgeten* under statens utlåningsfonder till Lånefonden för bostadsbyggande ett investeringsanslag av 240 000 000 kronor samt under fonden för låneunderstöd till Tilläggsån till viss bostadsbyggnadsverksamhet ett investeringsanslag av 34 000 000 kronor och till Lån till uppförande och förbättring av lantarbetarbostäder ett investeringsanslag av 6 000 000 kronor.

I samband med Kungl. Maj:ts förevarande förslag har utskottet till behandling förehått följande motioner, nämligen

från första kammaren

I: 154 av herrar *Tjällgren* och *Gränebo*,

I: 403 av herr *Einar Eriksson m. fl.*,

I: 404 av herr *Ohlon m. fl.*,

I: 405 av herr *Andrén m. fl.*, ävensom

från andra kammaren

II: 117 av herr *Kempe m. fl.*,

II: 191 av herr *Kempe m. fl.*,

II: 264 av herr *Pehrsson-Bramstorp m. fl.*, likalydande med I: 154,

II: 559 av herr *Kempe m. fl.*,

II: 571 av herr *Skoglund* i *Doverstorp m. fl.*, likalydande med I: 405,

II: 572 av herr *Hedqvist m. fl.*, likalydande med I: 403,

II: 573 av herr *Larsson* i *Stockholm m. fl.*, likalydande med I: 404,

II: 574 av herr *Severin* i *Gävle* och fröken *Nygren*, samt

II: 578 av herr *Ståhl*.

Yrkandena i nämnda motioner återfinnas här nedan efter sammanfattningen av propositionens förslag.

Sammanfattning av i propositionen framlagda förslag.

Med utgångspunkt i de av 1946 och 1947 års riksdagar fattade besluten om åtgärder för främjande av bostadsförsörjningen framläggas i denna proposition förslag avseende komplettering av eller ändring i grunderna för dels statliga lån och bidrag till nybyggnad, ombyggnad eller förbättring av bostadshus, dels löpande bidrag, bostadsrabatter, till olika hushållskategorier.

De allmänna grunderna för statens medverkan i fråga om finansieringen av bostadshus.

Av 1945 års bankkommitté har förslag framlagts om att ersätta den nuvarande ordningen beträffande bostadskreditgivningen med ett statligt kreditgarantisystem. I propositionen förordas, att f. n. slutlig ställning icke skall tagas till förslaget.

Lån och bidrag till enfamiljshus.**Det nya egnahemslånet.**

Vissa av de villkor för det nya egnahemslånet, som fastställdes genom principbeslut vid 1947 års riksdag och som skola tillämpas fr. o. m. den 1 juli 1948, föreslås preciserade och kompletterade. Följande förslag framläggas.

Villkor för erhållande av statligt bottenlån.

En sänkning av lånets nedre gräns från 50 till 40 procent av den godtagbara produktionskostnaden skall kunna medgivas, då skäl härför kunna anses föreligga. Då särskilda skäl kunna åberopas, bör möjlighet finnas att utsträcka lånet till att omfatta hela bottenkrediten. Den del av egnahemslånet som ligger under 50 procent skall vara amorteringsfri.

Statlig räntegaranti.

Räntegaranti skall lämnas beträffande de under det nya egnahemslånet liggande krediterna. Den garanterade räntan skall utgöra 3 procent. Ränteeftergift förutsättes, så länge nuvarande ränteläge bevaras, icke behöva beviljas i fråga om lån till rörlig ränta.

Missförhållandena på egnahemsmarknaden.

De redan vidtagna åtgärderna i syfte att komma till rätta med de råddande missförhållandena på egnahemsmarknaden, nämligen dels uppställande som villkor för erhållande av det nya egnahemslånet att det lånebeviljande organet vid försäljning av egnahemmet skall pröva försäljningspriset, samt att, därest priset är för högt, eventuellt beviljade familjebo- stads- och bränslebidrag samt ränteeftergifter skola återkrävas, dels de bostadspolitiska organens särskilda åtgöranden för att utröna huruvida egnahemmen uppföras på spekulation, anses i nuvarande läge vara i stort sett tillfyllest. Det förutsättes att byggnadslånebyråns undersökningar angående åtgärder mot spekulation i egnahem fullföljas och att de förslag framläggas, vartill dessa undersökningar kunna föranleda.

Villkor för egnahemslånet.**1. Minimikrav beträffande lägenhetens storlek.**

Det av 1947 års riksdag beslutade minimivillkoret för erhållande av egnahemslån på landsbygden föreslås skärpt på sådant sätt att i regel lån kan utgå till *egethem* om 2 rum och kök endast om detsamma även innehåller *inredningsbar vind*.

2. Särskilda villkor för erhållande av kapitalsubvention.

Det fastställda kravet att *lägenhetsytan* skall utgöra högst omkring 120 m² i enlighet med byggnadslånebyråns nuvarande praxis föreslås beträffande *egethem* preciserat på följande sätt.

	Bottenytan får icke överstiga
Hus i ett plan	100 m ²
Hus i ett och ett halvt plan	80 »
Hus i två plan	60 »

(Med bottenyta avses husets bottenyta exkl. den yta som upptages av ytterväggarna.)

Då synnerliga skäl föreligga skall det lånebeviljande organet kunna företaga viss jämkning uppåt av de angivna maximigränserna.

Beträffande *kapitalsubventionens storlek vid ombyggnad av eget hem eller tvåfamiljshus* föreslås i samband med behandlingen av frågan om nya grunder för statligt stöd till mindre genomgripande förbättringsarbeten att kapitalsubvention efter behovsprövning må kunna beviljas med ett belopp överstigande 20 procent av ombyggnadskostnaden, dock i fråga om eget hem högst 4 000 kronor och beträffande tvåfamiljshus högst 6 000 kronor.

Beträffande subventionen till *tvåfamiljshus* föreslås, att denna skall kunna utgå med 6 000 kronor endast om båda lägenheterna uppfylla de minimikrav beträffande rumsantal och lägenhetsyta, som äro avsedda att gälla i fråga om eget hem. I de fall då endast en av lägenheterna i ett tvåfamiljshus uppfyller minimikraven skall subvention utgå med 4 000 kronor.

3. Villkor för egnahemslån till radhusanläggningar m. m.

I propositionen föreslås att egnahemslån tills vidare må beviljas till *radhusanläggningar* och *enfamiljshus* med gemensam panncentral under förutsättning att varje lägenhet förvaltas av resp. bostadshavare.

Efter särskild prövning av det lånebeviljande organet, skall egnahemslån jämte kapitalsubvention kunna beviljas *kommun eller därmed jämställd företagare*, som uppför och förvaltar enfamiljshus eller radhus. Ifrågavarande långivning förutsättes under budgetåret 1948/49 få karaktären av försöksverksamhet.

Det särskilda stödet till *lantarbetarbostäder* föreslås tills vidare bibehållas.

Hyreskontrollen i avseende å tvåfamiljshus.

Hyreskontrollen i avseende å tvåfamiljshus föreslås skärpt genom föreskrift att, därest huset är beläget i kommun, som icke har hyresnämnd, det lånebeviljande organet skall fastställa fördelningen av den godtagna hyressumman mellan den lägenhet fastighetsägaren själv bebor och den lägenhet som uthyres.

Byggnadskreditiv.

Beträffande *förskott å beviljat egnahemslån (byggnadskreditiv)* har förordats vissa villkor, bl. a. att ränta å dylikt förskott skall utgöra 3 procent.

Bostadsförbättringsverksamheten.

Nya grunder för statligt stöd till mindre genomgripande bostadsförbättringsarbeten föreslås. Bestämmelserna äro avsedda att träda i kraft samtidigt med de nya egnahemslånebestämmelserna, d. v. s. den 1 juli 1948.

Arbeten som böra ifrågakomma för förbättringsstöd.

Beträffande *bostäder som beräknas bli använda på längre sikt* föreslås att statligt bostadsförbättringsstöd skall kunna utgå till anordnande av ledningar för vatten och avlopp, förbättring av vattentäkt, till elektrisk installation samt i särskilda fall jämväl till centralvärmeanläggning. Då det gäller *bostäder som beräknas bli använda under begränsad tid*, förordas att förbättringsstöd skall kunna utgå till förbättringsarbete avseende såväl byggnaden som bostaden och dess utrustning. — Rent underhåll skall icke kunna ifrågakomma för förbättringsstöd.

Behovsprövning.

Bostadsförbättringsbidrag skall kunna beviljas först efter behovsprövning i varje särskilt fall. Det bostadspolitiska centralorganet skall utfärda de anvisningar rörande behovsprövningen, som befinnas erforderliga.

Till förbättringsarbete, skall lån, avsett att förräntas och amorteras, kunna beviljas utan behovsprövning.

Grunder för lån och bidrag till förbättringsarbete.

1. Lån.

Lånets storlek:

- a. Då jämväl bidrag kan utgå skall lån (inkl. bidrag) kunna uppgå till högst 90 procent av den godtagbara kostnaden.
- b. Lån utan kombination med bidrag och utan behovsprövning skall kunna uppgå till högst 75 procent av den godtagbara kostnaden.

Amortering: Lånet skall i sin helhet utgöra amorteringslån. Amorteringstiden, vilken skall fastställas från fall till fall, förutsättes i regel bestämd till högst 10 à 15 år och får icke överstiga 25 år.

Ränta: 3 procent.

Säkerhet: För lånet bör lämnas godtagbar säkerhet, i första hand i form av inteckning i fastigheten.

2. Bidrag.

Bidragets storlek: högst 80 procent av den godtagbara kostnaden (i undantagsfall högre, därest ömmande omständigheter föreligga), dock beträffande enfamiljshus högst 1 200 kronor för anordnande av ledningar för vatten och avlopp eller förbättring av vattentäkt och till 2 800 kronor för andra förbättringsåtgärder eller till sammanlagt 4 000 kronor samt beträffande tvåfamiljshus högst 1 800, 4 200 resp. 6 000 kronor.

Bidragets form: ränte- och amorteringsfritt lån resp., när jämte bidraget beviljas lån för förbättringsarbetet, en räntefri stående del av detta lån; bidrag å högst 500 kronor bör dock omedelbart avskrivas.

Säkerhet: Där så kan ske skall, då fråga är om bidrag överstigande 500 kronor, säkerhet lämnas i form av inteckning i fastigheten.

Särskilda villkor: teknisk och ekonomisk kontroll samt kontroll av köpeskilling vid överlåtelse.

Särskilda frågor.

För *bostäder på skogstorp, odlingslägenhet m. m.* förutsättes det allmänna bostadsförbättringsstödet göras tillämpligt.

Lån och bidrag till flerfamiljshus.

Tertiärlån och tillägglån.

Villkoren för allmännyttiga företag.

Bostadsföretag må icke erkännas såsom allmännyttigt med mindre vederbörande kommun utser åtminstone majoriteten av företagets styrelse. Sådana eventuella styrelseledamöter, som icke väljas av kommunen, skola utses av personer eller företag, vilka kunna betraktas såsom fullt fristående från egentliga byggnadsföretagarintressen. — Bostadsrättsförening må icke erkännas såsom allmännyttigt bostadsföretag.

Förlust resp. överskott å allmännyttigt företag bör fördelas mellan samtliga av allmännyttigt företag inom en kommun ägda fastigheter, för vilka lån beviljats enligt 1946 års tertiärlånekungörelse.

Kommunala bostadsbolag, som helt ägas av kommun, kunna under vissa förutsättningar befrias från skyldighet att lämna inteckningssäkerhet för tertiärlån.

Villkoren beträffande tillägglån.

Möjligheter böra finnas att under nästa budgetår inrätta en femte subventionsgrupp, därest byggnadskostnadsutvecklingen giver anledning därtill. Det må ankomma på Kungl. Maj:t att, därest behov därav uppkommer, inrätta en femte subventionsgrupp. Tillägglån bör för denna subventionsgrupp utgå med belopp, motsvarande det kapitaliserade värdet av ett för vederbörande företag beräknat bidrag av 2 kronor per kvadratmeter lägenhetsyta, varjämte förutsättes att ett belopp, motsvarande en fjärdedel av tillägglånet, regelmässigt utgår som subvention från vederbörande kommun.

Då synnerliga skäl föreligga bör möjlighet finnas att till ett företag bevilja tillägglån, motsvarande *en* högre subventionsgrupp än den för kommunen fastställda. Det lånebeviljande organet bör fördenskull, då vid prövning av låneansökan behov av tillägglån utöver det normalt inom kommu-

nen utgående befinnes föreligga, kunna erhålla bemyndigande av Kungl. Maj:t att utsträcka tillägglångivningen.

Det lånebeviljande organet bör ha möjlighet att till företag, som bedrivs under vinterhalvåret, lämna större tillägglån än som normalt utgår, s. k. vintertillägg.

Extra tertiärlån eller tillägglån må i vissa fall kunna lämnas för täckande av kostnaderna för utbyte av galvaniserade varmvattenrör mot kopparrör.

Statsbidrag till anordnande av pensionärshem.

De ändringar i folkpensioneringens uppbyggnad som genomfördes vid årsskiftet 1946/47 ha föranlett översyn av grunderna för statsbidrag till anordnande av pensionärshem. I propositionen förordas, att bestämmelserna rörande statsbidragets storlek skola vara oförändrade. Beträffande maximihyrorna för pensionärshemslägenheter föreslås vissa höjningar, avsedda att äga tillämpning fr. o. m. den 1 juli 1948. De föreslagna maximihyrorna framgå av följande tabell.

Högsta hyra (kronor per år) för lägenhet i pensionärshem.

Bostadskostnadsgrupp	Lägenhet för		
	1 person	2—3 personer	4 eller flera personer
1.....	120	180	210
2.....	160	240	280
3.....	220	330	385
4.....	280	420	490
5.....	320	480	560

Bostadsrabatter.

Familjebostadsbidraget.

Bidragsgivningens omfattning.

Familjebostadsbidrag föreslås tills vidare icke utgå till familjer i redan befintliga lägenheter. Frågan om utsträckning av bidragsgivningen till att avse jämväl nämnda familjer bör dock upptagas till förnyad prövning, så snart det statsfinansiella läget anses medgiva det.

Bostadens storlek.

I fråga om enfamiljshus böra de krav på bostaden som skola uppfyllas för erhållande av familjebostadsbidrag sammanfalla med kraven beträffande egnahem, finansierade med stöd av egnahemslån jämte kapitalsubvention. I anslutning härtill bör gälla att bidrag i regel kan utgå till familj i flerfamiljshus endast om lägenhetsytan uppgår till högst 100 kvadratmeter.

Bidragets storlek.

Bidraget skall utgå med 130 kronor för barn och år dels i två- och flerfamiljshus, dels i eget hem, vilket antingen uppförts utan statligt stöd eller ombyggt med eller utan dylikt stöd. Bidraget skall i fråga om familj i eget hem, finansierat med stöd av det nya egnahemslånet, utgöra 20 procent av den ursprungliga kapitalkostnaden — vari icke skall inräknas ränta på egen insats — dock lägst 130 kronor och högst 175 kronor för barn och år.

Administrativa problem.

Beträffande *hyresbostäder* förordas, att särskild prövning av hyrorna i samband med utbetalning av familjebostadsbidrag skall verkställas endast på orter, där hyresregleringslagen icke tillämpas.

I fråga om formen för utbetalning av familjebostadsbidrag till familjer i egnahem och, såvitt angår ägaren, tvåfamiljshus förordas, att bidraget i första hand skall utgå såsom avdrag på kapitalkostnaderna för statligt lån, därest sådant finnes. Avdrag skall jämväl kunna göras på kostnaderna för lån, utlämnade av banker, försäkringsbolag och andra kreditinstitut. Särskilda regler förordas rörande extra amortering i fall, där familjebostadsbidraget jämte bränslebidrag överstiga kapitalkostnaderna.

Övergångsproblem.

Som allmän regel bör fastställas, att bidrag endast kan utgå till familj i nybyggt hus som blivit inflyttningsfärdigt tidigast den 1 januari 1948 samt till familj i ombyggt hus, där ombyggnadsarbetet avslutats tidigast vid nyss nämnda tidpunkt. Vissa undantag från denna regel böra dock få tillämpas, nämligen beträffande familjer som före den 1 juli 1948 erhållit familjebidrag enligt gällande bestämmelser.

I anslutning till förslagen angående familjebostadsbidraget förordas att frågan, huruvida *särskilda bostadsbidrag* skola kunna utgå till ensamstående mödrar med minderårigt barn samt till hushåll med tuberkulös medlem, alltjämt hålles öppen.

*Trekronorsbidraget.**Bidragsgivningens omfattning.*

De för innevarande budgetår fastställda grunderna för bidragsgivningen böra tillämpas jämväl under nästa budgetår. Verksamheten som alltjämt bör ha försökskaraktär skall vara begränsad till hushåll i av kommun eller allmännyttigt företag förvaltade fastigheter, färdigställda tidigast den 1 juli 1946.

Kombination av familjebostadsbidrag och trekronorsbidrag.

Familjebostadsbidrag och trekronorsbidrag skola kunna kombineras. En kombination av de båda bidragen bör i första hand utgå till familjer med

inkomster som ligga under de för erhållande av förstnämnda bidrag fastställda inkomststrecken. Vid kombination av bidragen böra dock icke särskilda inkomststreck tillämpas. Inkomstprövningen bör ankomma på kommunerna.

Familjebidrag enligt nu gällande bestämmelser och trekronorsbidrag skola icke kunna kombineras.

Särskilda frågor.

B e s v ä r s r ä t t e n.

I propositionen föreslås, att besvär över *länsbostadsnämndernas beslut* i ärenden rörande såväl lån och bidrag till bostadshus som bostadsrabatter till vissa hushåll skola kunna anföras hos bostadsstyrelsen utom i de fall, då beslutet avser ärendets överlämnande till styrelsen för prövning och avgörande.

Bostadsstyrelsens beslut skola icke kunna överklagas genom besvär hos Kungl. Maj:t utom i två fall, nämligen dels då beslut avser kommuns bidrag till kostnader för byggnadsföretag, varom stadgas i 5 § sista stycket 1946 års tertiärlånekungörelse, dels beträffande beslut om fördelning mellan stat och kommun av vissa förluster, som uppkommit vid förvaltning av kommun eller allmännyttigt bostadsföretag tillhörigt flerfamiljshus och varom stadgas i 33 § andra stycket sagda kungörelse.

Det föreslås få ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda de närmare bestämmelser, som befinnas erforderliga.

A v v e c k l i n g a v v i s s a a v e g n a h e m s s t y r e l s e n o c h s t a t s k o n t o r e t f ö r v a l t a d e f o n d e r f ö r b o s t a d s ä n d a m å l.

I propositionen föreslås avveckling av vissa fonder för bostadsändamål.

R ä n t a n å ä l d r e l å n.

Frågan om sänkning av räntan å äldre lån från vissa av statens utlåningsfonder föreslås bli föremål för slutlig prövning först efter ytterligare övervägande.

M e d e l s b e h o v e t u n d e r b u d g e t å r e t 1948/49.

Vad först angår *lånefonden för bostadsbyggande* beräknas härför ett investeringsanslag av 240 miljoner kronor. Från fonden anses böra utlämnas dels tertiärlån för flerfamiljshus, dels egnahemslån, dels ock förbättringslån utom i vad det gäller räntefri stående del av sådant lån (förbättringsbidrag), vartill medel syntes böra anvisas under anslaget till bidrag till främjande av bostadsbyggande på landsbygden. Det förutsättes få ankomma på Kungl. Maj:t att fördela anvisade investeringsanslag

mellan olika låneformer resp. organ. — Förvaltningen av lånefonden för bostadsbyggandet anses fr. o. m. den 1 juli 1948 böra ombesörjas av det bostadspolitiska centralorganet.

Vad härefter angår investeringsanslaget till tilläggs lån till viss bostadsbyggnadsverksamhet har med utgångspunkt från vissa ändringsförslag samt från i stort sett oförändrade byggnadskostnader beträffande denna långivning behovet av tilläggs lånemedel under nästa budgetår beräknats till ca 30 miljoner kronor. Med anledning av priskontrollnämnden den 2 april 1948 lämnat bemyndigande att höja priserna på vissa trävaror föreslås, att från diversemedelsfonden för prisutjämningsavgifter till förevarande anslag skall överföras ett belopp av 4 000 000 kronor. Å inkomstsidan i investeringsstaten för vederbörande fond föreslås samtidigt förenämnda bidrag å 4 miljoner kronor från diversemedelsfonden för prisutjämningsavgifter skola redovisas såsom särskilda avskrivningsmedel, vilka anses böra disponeras för avskrivning av i fonden investerade medel till tilläggs lån till viss bostadsbyggnadsverksamhet. Förslag härom avses skola underställas riksdagen i samband med förslag till fördelning i övrigt av influtna prisutjämningsavgifter. Med utgångspunkt från vad sålunda anförts upptages anslaget till ifrågavarande ändamål med (30 + 4) 34 miljoner kronor.

Anslaget till kapitalmedelsförluster och ränteeftergifter å tertiärlån för vissa bostadsbyggnadsföretag föreslås för nästa budgetår skola upptagas med 325 000 kronor. Det förutsättes härvid, att de av 1947 års riksdag fastställda reglerna för beräkning av ränteeftergifter skola tillämpas jämväl under nästa budgetår.

Anslaget till särskilda bostadsrabatter har med ledning av verkställd undersökning rörande den omfattning i vilken kommunala och allmännyttiga företag planerats för färdigställande under nästa budgetår beräknats till 1 000 000 kronor.

Vad beträffar anslagen till hyresrabatter för mindre bemedlade, barnrika familjer och till bidrag till inrättande av pensionärshem har föreslagits, att för angivna ändamål måtte för nästa budgetår anvisas 20 miljoner kronor resp. 6 miljoner kronor. Därest riksdagen ej har något däremot att erinra, avses från förstnämnda anslag jämväl under nästa budgetår skola bestridas kostnader för bränslebidrag i samband med familjebidrag. Såvitt avser egna hem förutsättes bränslebidrag skola utgå enligt samma grunder som under budgetåret 1947/48. I fråga om andra bostäder förutsätts grunderna för bränslebidragets storlek få fastställas av Kungl. Maj:t. I likhet med vad som tidigare gällt föreslås samma anslag vidare under vissa förutsättningar skola få tagas i anspråk för beviljande av familjebidrag även åt sådana mindre bemedlade, barnrika familjer som beretts bostad i med stöd av tertiärlån uppförd fastighet, tillhörig kommun eller därmed i lånehänseende jämställt

företag eller kooperativt företag, eller som förhyra bostad i fastighet, förvaltd av försvarets bostadsanskaffningsnämnd (fr. o. m. den 1 maj 1948 av fortifikationsförvaltningen).

Till bidrag till främjande av bostadsbyggande på landsbygden och till lån till uppförande och förbättring av lantarbetarbostäder föreslås skola anvisas investeringsanslag av 2,5 miljoner kronor resp. 6 miljoner kronor. Liksom under innevarande budgetår förutsattes även under budgetåret 1948/49 från anslaget till bostadsförbättringsbidrag få bestridas utgifter för lantarbetarbostadsbidrag samt för bidrag till fiskarbostäder.

I detta sammanhang har riksdagens medgivande ansetts böra inhämtas till att räntefoten för lantarbetarbostadslån, som beviljas under nästa budgetår, fastställas till oförändrat 3,25 procent i avvaktan på en slutlig prövning av frågan om formerna för stöd till lantarbetarbostäder.

Motionerna.

I de likalydande motionerna *I: 154* (av herrar Tjällgren och Gränebo) och *II: 264* (av herr Pehrsson-Bramstorp m. fl.) har hemställts, såvitt nu är i fråga, att riksdagen måtte besluta *dels* att ikraftträdandet av nya grunder för familjebostadsbidragen uppskjutes till en ekonomiskt lägligare tidpunkt och att bestämmelserna om trekronorsbidrag upphävas, *dels* att nedanstående ändringar företagas beträffande följande anslagsposter under V. huvudtiteln i årets statsverksproposition: 1) anslaget till hyresrabatter för mindre bemedlade, barnrika familjer begränsas till 12 miljoner kronor, 2) anslaget till särskilda bostadsrabatter å 1 miljon kronor utgår och 3) anslaget till bidrag till främjande av bostadsbyggandet på landsbygden höjes till 10,5 miljoner kronor.

I de likalydande motionerna *I: 403* (av herr Einar Eriksson m. fl.) och *II: 572* (av herr Hedqvist m. fl.) har hemställts, att riksdagen måtte besluta att familjebostadsbidraget (jämte bränslebidrag) bör kunna utgå till familj i nybyggt hus uppfört av kommun eller allmännyttigt bostadsföretag, som blivit inflyttningsfärdigt tidigast 1 juli 1946.

I de likalydande motionerna *I: 404* (av herr Ohlon m. fl.) och *II: 573* (av herr Larsson i Stockholm m. fl.) har hemställts, att riksdagen vid prövningen av Kungl. Maj:ts förslag måtte beakta de synpunkter och förslag som i motionerna anförts.

I de likalydande motionerna *I: 405* (av herr Andrén m. fl.) och *II: 571* (av herr Skoglund i Doverstorp m. fl.) har hemställts, att riksdagen med ändring av Kungl. Maj:ts förslag måtte besluta, *dels* att räntegaranti i fortsättningen icke skall utgå för lån liggande under det nya egnahemslånet resp. tertiärlånet, *dels* att till allmännyttiga företag fortfarande skola räk-

nas sådana företag utan vinstsyfte i vilka kommunen icke utser styrelsens majoritet men minst två styrelseledamöter med viss vetorätt, *dels* att investeringsanslaget till lånefonden för bostadsbyggande måtte upptagas till 200 miljoner kronor, *dels* att anslaget till tilläggsån för viss bostadsbyggnadsverksamhet måtte upptagas till 28 miljoner kronor, *dels* att familjebostadsbidrag skall utgå allenast till familj med mer än två hemmavarande barn under 16 år samt att anslaget för detta ändamål beräknas till 13 miljoner kronor, *dels* att det äskade anslaget om 1 miljon kronor för särskilda bostadsrabatter måtte avslås, *dels ock* att ett anslag å 2 miljoner kronor måtte ställas till departementschefens förfogande för att användas till bostadsteknisk försöksverksamhet.

I motionen *II: 117* (av herr Kempe m. fl.) har hemställts, att riksdagen för sin del måtte besluta att i »lagen om tertiär- och tilläggsån för flerfamiljshus» 4 § skall få följande lydelse:

4 §.

Tertiärlån må --- förbinda sig

a) att antingen --- lämnas;

b) att iakttaga --- må meddela samt första stycket;

c) att underkasta --- överbyggnadsföretaget;

d) att byggnadsföretagare, som åtnjuta lån och bidrag av statsmedel för uppförande av hyreshus, äro skyldiga att, om kommun så beslutar, uthyra lägenheterna genom kommunal bostadsförmedling.

I motionen *II: 191* (av herr Kempe m. fl.) har hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer om att statens byggnadslånebyrå måtte få i uppdrag att skyndsamt utreda och framlägga förslag om lägre räntor och ändring av lånen då det gäller statligt stöd åt allmännyttiga företag, samt att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer om sådan ändring av kungörelsen för tertiär- och tilläggslånen att fastigheter och egna hem vilka uppförts med stöd av statliga lån före den 1 juli 1946 skola erhålla en räntesänkning till 3 % på det av staten investerade kapitalet och att dessa åtgärder användas för att sänka hyrorna i berörda fastigheter.

I motionen *II: 559* (av herr Kempe m. fl.) har hemställts, att riksdagen i anslutning till Kungl. Maj:ts proposition måtte besluta, att sådan ändring vidtages i föreliggande förslag till familjebostadsbidrag och bränslebidrag, att dessa bidrag tillhopa på samtliga orter komma att uppgå till minst samma belopp som nu utgående familjebidrag, däri inberäknat enligt nu gällande bestämmelser utgående bränslebidrag, samt att bidragen även skola utgå till familjer med två eller flera barn under 16 år, boende i bostadshus, som färdigställt efter ikraftträdandet av 1942 års kungörelse om tertiärlån och tilläggsån för vissa byggnadsföretag, under villkor, som i propositionen angivits för erhållande av familjebostadsbidrag; att utskottet med anledning av dessa förslag beräknar och föreslår anslagen för ifrågavarande

ändamål i proportion till den ökning av utgifterna, som förslagen medföra; att förslaget om ändring av hyrorna i pensionärshemsbostäder icke bifalles i annan mån än att förslaget medför sänkning av nu utgående hyror; att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer om utredning angående familjebostadsbidrag även till enbarnsfamiljer och ensamstående mödrar med ett eller flera minderåriga barn, vilken utredning bör bedrivas så, att förslag kan framläggas vid början av 1949 års riksdag; samt att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer, att den nu tillämpade restriktiva bostadspolitiken omprövas och att åtgärder vidtagas för att öka produktionen av byggnadsmaterial och bostäder.

I motionen II: 574 (av herr Severin i Gävle och fröken Nygren) har hemställts, att riksdagen måtte avslå förslaget i proposition nr 231 att tills vidare egnahemslån må beviljas till radhusanläggningar med gemensam panncentral under förutsättning att varje lägenhet förvaltas av resp. bostadshavare och hemställa, att de förslag, vartill det bostadspolitiska centralorganets utredning av berörda fråga kunna föranleda, framläggas för riksdagen 1949, eller att riksdagen, för den händelse detta yrkande icke bifalles, beslutar att beträffande egnahemslån, som beviljas till radhusanläggningar med gemensam panncentral, kapitalsubventionen i form av räntefristående del begränsas till 3 000 kronor per lägenhet.

I motionen II: 578 (av herr Ståhl) har hemställts, att riksdagen vid behandlingen av propositionen måtte beakta i motionen anförda synpunkter.

Beträffande de skäl, motionärerna anført till stöd för sina yrkanden, får utskottet hänvisa till motionerna I: 403, I: 405, II: 117, II: 191, II: 264, II: 559, II: 573, II: 574 och II: 578.

Utskottet.

Utskottet upptager inledningsvis till behandling vissa allmänna frågor berörande grunderna för den statliga bostadspolitiken.

De allmänna grunderna för statens medverkan i fråga om finansieringen av bostadshus. Till vad departementschefen anført beträffande frågan om förenkling av kreditgivningen för bostadsändamål kan utskottet ansluta sig. Utskottet vill särskilt framhålla, att det förhållandet, att frågan om införande av ett statligt kreditgarantisystem på förevarande område tills vidare hålles öppen, icke bör föranleda uppskov med de åtgärder för förenkling av den statliga långivningen som redan nu kunna befinnas möjliga.

I motionerna I: 405 och II: 571 föreslås, att ett anslag å 2 miljoner kronor måtte ställas till departementschefens förfogande för att användas till bostadsteknisk försöksverksamhet. Motionärerna anse, att frågan att så begränsa byggnadskostnaderna att en rymlig och modern bostad i en godtagbar yttre miljö kan bringas inom flertalets ekonomiska räckvidd utan att subventioner utgå utgör ett praktiskt produktionsproblem. Därför

kräves, att byggnadsbranschen genomgår en djupgående teknisk, organisatorisk och ekonomisk rationaliseringsprocess. Motionärerna förorda, att man på detta område kopplar in den enskilda företagsamheten i en hård men rättvis konkurrens med stat och kommun.

I motionen II: 559 föreslås, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer, att den nu *tillämpade restriktiva bostadspolitiken* omprövas och att åtgärder vidtagas för att öka produktionen av byggnadsmaterial och bostäder.

Ett stort antal utredningar, tillkomna på såväl statligt som enskilt initiativ, pågå för närvarande i syfte att rationalisera och effektivisera byggnadsindustrien och sänka byggnadskostnaderna. Utskottet delar den i motionerna I: 405 och II: 571 framförda uppfattningen, att uppförandet av experimenthus, i vilka nya material och arbetsmetoder kunna prövas, bör stödjas. Visst stöd för detta ändamål har redan lämnats av det allmänna. Utskottet är emellertid icke berett att tillstyrka förslaget i nämnda motioner. Skall en verksamhet av här avsett slag leda till önskat resultat torde den höra föregås av en närmare undersökning rörande vilka byggnadstekniska problem, som i första hand höra angripas, samt från början samordnas med redan pågående experiment- och forskningsverksamhet inom husbyggandets område.

Vad angår förslaget i motionen II: 559 får utskottet erinra, att bostadsbyggandet under de senaste åren haft större omfattning i vårt land än någonsin tidigare. Trots de brister beträffande materialförsörjningen, delvis betingade av importsvårigheter, som förelegat, har tillskottet av lägenheter utgjort närmare 60 000 per år, vartill kommer en jämförelsevis omfattande ombyggnads- och upprustningsverksamhet, särskilt på landsbygden. Genom åtgärder av olika slag har den inhemska byggnadsmaterialproduktionen utvidgats. Byggnadskostnaderna, som under åren 1942—46 voro praktiskt taget oförändrade, ha under den senaste tiden stigit. I första hand till följd av bostadspolitiska åtgärder av skilda slag ha emellertid verkningarna av denna kostnadsstegring i huvudsak kunnat neutraliseras och hyresnivån i stort sett bevaras samtidigt som inkomstnivån kraftigt stigit. Det torde icke kunna undvikas, att i ett läge utmärkt av materialbrist och stigande löner byggnadskostnadsnivån förskjutes något uppåt. De åtgärder som under den senaste tiden vidtagits i syfte att skapa balans på materialmarknaden torde bl. a. föranleda, att tendenserna till prisstegringar beträffande byggnadsmaterial försvagas. Med hänsyn till det anförda avstyrker utskottet berörda yrkande.

Lån och bidrag till enfamiljshus. Vad först angår Kungl. Maj:ts förslag beträffande villkoren för det nya egnahemslånet får utskottet erinra, att i proposition (nr 235) till förra årets riksdag förslag framlades angående *bottenkredit* till en- och tvåfamiljshus. Förslaget innebar, att

statligt bottenlån i form av en fördjupning av egnahemslånet borde medgivas, om lån mellan 0 och 50 procent av belåningsvärdet icke kunde erhållas i öppna marknaden till 3 procents ränta eller andra särskilda skäl kunde anföras. Vidare föreslogs, att det nya egnahemslånet icke skulle förbindas med någon *räntegaranti* för underliggande krediter. Riksdagen uttalade, att förslagen borde bli föremål för ytterligare överväganden, emedan det kunde befaras, att de i händelse av en allmän räntehöjning skulle föranleda avsevärda administrativa olägenheter. Det nya egnahemslånet borde dock åtminstone i vissa fall kunna omsluta även bottenkrediten. I förevarande proposition har frågan om införande av statliga kreditgarantier för bostadsändamål ansetts tills vidare böra hållas öppen. Villkoren beträffande fördjupning i vissa fall av egnahemslånet och beträffande räntegaranti för underliggande, i öppna marknaden upptagen kredit föreslås med hänsyn härtill skola under nästa budgetår så nära som möjligt anslutas till nu gällande bestämmelser. Den garanterade räntan föreslås emellertid för nästa budgetår utgöra 3 procent i stället för enligt gällande bestämmelser 3,5 procent.

I motionerna I: 405 och II: 571 yrkas, att räntegaranti i fortsättningen icke skall lämnas i samband med lån till vare sig enfamiljs- eller flerfamiljshus.

Kungl. Maj:ts berörda förslag till förra årets riksdag angående villkoren för fördjupning av det nya egnahemslånet avsåg att skapa garantier för att egnahemsbyggarna skulle kunna erhålla bottenlån till en ränta av 3 procent. Utskottet finner det av departementschefen anförda skälet för att för nästa budgetår nära anknyta villkoren beträffande bottenkrediten till gällande bestämmelser bärande. Genom att den garanterade räntan sänkes från 3,5 till 3 procent vinnes det nyss angivna syftet med förra årets förslag. Utskottet tillstyrker därför Kungl. Maj:ts förslag beträffande såväl villkoren för fördjupning av egnahemslånet som grunderna för räntegaranti och kan alltså icke biträda yrkandet i ovannämnda motioner i vad de gälla frågan om räntegaranti, knuten till det nya egnahemslånet. Med hänsyn till att frågan om införande av statliga kreditgarantier för bostadsändamål tills vidare hålles öppen avstyrker utskottet jämväl motionärerens förslag att för nästa budgetår räntegaranti icke skall lämnas i samband med tertiärlån till flerfamiljshus.

Vad angår frågan om åtgärder i syfte att komma till rätta med rådande *missförhållanden på egnahemsmarknaden* kan utskottet godtaga vad departementschefen anfört. Den utvidgning av det statliga stödet beträffande en- och tvåfamiljshus, som skall genomföras den 1 juli innevarande år, medför att riskerna för missbruk av de statliga subventionerna öka. Utskottet förutsätter därför, att de bostadspolitiska organen med uppmärksamhet följa utvecklingen på egnahemsmarknaden, särskilt i vad det gäller byggnadskostnader och försäljningspriser.

Kungl. Maj:ts förslag till precisering av de villkor för erhållande av *kapitalsubvention till en- och tvåfamiljshus*, varom principbeslut fattades förra året, kan utskottet godtaga. I vad mån kapitalsubvention bör utgå för hus, som innehålla lokaler för ägarens eget behov eller butiker, bör prövas av det lånebeviljande organet under hänsynstagande till bostadstans storlek.

I propositionen föreslås, att egnahemslån med därtill knuten kapitalsubvention skall kunna beviljas till *radhusanläggningar med gemensam panncentral* under förutsättning att varje lägenhet förvaltas av resp. bostadshavare.

I motionen II: 574 yrkas, att med förslagets genomförande skall anstå i avvaktan på den av departementschefen ifrågasatta undersökningen av förutsättningarna för statligt stöd till egnahem och radhus, avsedda att uthyras. Motionärerna anse, att undersökningen bör kunna vara färdigställd i så god tid, att förslag i ämnet skall kunna föreläggas nästa års riksdag. För den händelse yrkandet om avslag icke bifalles föreslå motionärerna, att beträffande egnahemslån, som beviljas till radhusanläggningar med gemensam panncentral, kapitalsubventionen i form av räntefri stående del begränsas till 3 000 kronor per lägenhet.

De av departementschefen anförda skälen för att bevilja egnahemslån till radhusanläggningar med gemensam panncentral finner utskottet övertygande. Utskottet anser sålunda, att den begränsning av materialåtgången, som vinnes vid dylika anläggningar, i nuvarande materialläge bör tillmätas avgörande betydelse. Ett uppskov med förslagets genomförande är därför enligt utskottets mening icke tillrådligt. Ej heller har utskottet blivit övertygat om lämpligheten att, såsom förordas i ovannämnda motion, kapitalsubventionen begränsas till 3 000 kronor per lägenhet. Ett godtagande av detta förslag skulle nämligen innebära, att till radhus, i vilka varje lägenhet utrustats med värmepanna, skulle lämnas en större kapitalsubvention — 4 000 kronor per lägenhet —, varvid risk skulle föreligga för att dessa mera materialkrävande anläggningar föredroges framför anläggningar med gemensam panncentral. Utskottet tillstyrker därför Kungl. Maj:ts förevarande förslag men vill i anslutning härtill särskilt framhålla önskvärdheten av att en grundlig undersökning skyndsamt verkställs av frågan under vilka förutsättningar statligt stöd bör utgå till egnahem och radhus, avsedda att uthyras.

Vad beträffar *övriga av Kungl. Maj:t framlagda förslag angående det nya egnahemslånet* får utskottet anföra följande.

Enligt bestämmelserna i 1942 års tertiärlånekungörelse kan lån beviljas till enfamiljshus, uppförda och förvaltade av kommun eller därmed jämförbara företagare. Endast ett mindre antal hus ha belånats på detta sätt. I propositionen föreslås, att denna lånemöjlighet icke skall bibehållas utan att till ifrågavarande enfamiljshus egnahemslån skall kunna beviljas på

samma villkor som beträffande enfamiljshus som ägas av bostadshavaren. Denna långivning förutsättes under nästa budgetår få karaktären av försöksverksamhet.

Utskottet delar departementschefens uppfattning, att möjlighet bör föreligga att bevilja statligt lån till enfamiljshus och radhus, uppförda och förvaltade av kommun eller därmed jämställd företagare på samma villkor som beträffande enfamiljshus som ägas av bostadshavaren. Utskottet, som i likhet med departementschefen anser att ifrågavarande långivning under nästa budgetår bör ha karaktären av försöksverksamhet, förutsätter att verksamheten tills vidare får begränsad omfattning och att lån endast beviljas då särskilda skäl härför föreligga.

Vad härefter angår Kungl. Maj:ts förslag beträffande bostadsförbättringsverksamheten har utskottet funnit de förordade villkoren för lån och bidrag till förbättring av bostäder på landsbygden ändamålsenliga. Utskottet har emellertid uppmärksammat, att svårigheter föreligga att bedöma konsekvenserna av förslaget i vad det gäller behovsprövningen. Departementschefen har anslutit sig till av bostadsförbättringsutredningen framförda synpunkter på behovsprövningen men delar icke de sakkunnigas uppfattning att särskilda inkomststreck böra fastställas. Departementschefen anser vidare, att växlingar i anslagens storlek icke få bli avgörande för bidragens storlek i de enskilda fallen.

Utskottet anser att skäl tala mot att ett för hela landet gemensamt inkomststreck fastställas såsom den viktigaste grunden för behovsprövningen. En rigorös tillämpning av ett dylikt inkomststreck skulle med hänsyn till de olikartade förhållandena i skilda delar av landet komma att medföra uppenbara orättvisor, såvida icke inkomststreckets sattes så högt att till följd av begränsningen i anslagens storlek andra omständigheter än inkomstförhållandena, t. ex. den nuvarande bostadens beskaffenhet eller försörjningsbördans storlek, komme att tillmätas avgörande betydelse vid behovsprövningen. Utskottet anser emellertid, att slutlig ställning till grunderna för behovsprövningen bör tagas först sedan viss erfarenhet vunnits rörande den nya bostadsförbättringsverksamheten. Vad beträffar frågan huruvida bidragens storlek i de enskilda fallen bör fastställas oberoende av antalet ansökningar om bidrag och anslagens storlek har utskottet funnit vissa skäl tala för att hänsyn bör kunna tagas till växlingar i tillgången på medel. Därest behovet av medel avsevärt överstiger tillgången synes sålunda viss jämkning nedåt av bidragsbeloppen böra ifrågakomma, varigenom ett större antal förbättringar kunna komma till stånd än eljest skulle bli fallet.

Lån och bidrag till flerfamiljshus. Vad angår flerfamiljshus i allmänhet har i propositionen framlagts förslag om nya villkor för godkännande av *allmännyttiga bostadsföretag*. Förslaget innebär, att bostadsföretag icke må erkännas såsom allmännyttigt med mindre vederbörande kommun utser åtminstone majoriteten av företagets styrelse och att så-
2 — Bihang till riksdagens protokoll 1948. 6 saml. Nr 212.

dana eventuella styrelseledamöter, som icke väljas av kommunen, skola utses av personer eller företag, vilka kunna betraktas såsom fullt fristående från egentliga byggnadsföretagarintressen. Bostadsrättsförening må icke godkännas såsom allmännyttigt bostadsföretag.

I motionerna I: 404 och II: 573 föreslås, att vid bifall till den av Kungl. Maj:t förordade huvudregeln alltjämt bör bibehållas den hittillsvarande möjligheten att såsom allmännyttigt bostadsföretag efter prövning av omständigheterna i varje fall godkänna även företag i vars styrelse kommun utser mindre än flertalet, dock minst två ledamöter. Motionärerna, som finna det självfallet att i bostadsföretags styrelse ej böra inväljas personer som företräda byggnadsföretagarintressen och som sålunda vid prövning av entreprenadanbud måste anses jäviga, anse enahanda jävsförhållanden föreligga även i fråga om vid byggnadsföretag anställda, t. ex. byggnadsarbetare, eller representanter för organisation, omfattande sådana anställda.

I motionerna I: 405 och II: 571 yrkas, att till allmännyttiga företag fortfarande skola räknas sådana företag utan vinstsyfte i vilka kommunen icke utser styrelsens majoritet men minst två styrelseledamöter med viss vetorätt.

Vid en bedömning av Kungl. Maj:ts förevarande förslag bör beaktas att detta icke berör formerna för projektering och uppförande av bostadshus. I likhet med departementschefen anser utskottet att man bör hålla fast vid att kommunerna i växande grad skola direkt medverka vid tillkomsten av allmännyttiga företag. Det torde dock få förutsättas, att i flertalet fall enskilda byggnadsföretagare komma att svara för själva uppförandet av bostadshusen. Såsom departementschefen framhållit lämnas statligt stöd till företag, förvaltade enligt vitt skilda grunder. Syftet med de särskilda lånevillkoren för av kommun och allmännyttigt företag förvaltade bostadshus är att öka tillgången på rymliga, fullgott utrustade hyresbostäder. De statliga lånen lämnas därför intill 100 procent av avkastningsvärdet. Med hänsyn till de gynnsamma lånevillkoren, vilka bl. a. innebära att staten tillhandahåller hela toppkapitalet, anser utskottet det ofrånkomligt att det allmänna under hela lånetiden har ett avgörande inflytande över företagens skötsel. Utskottet har funnit att de krav på inflytande från det allmännas sida som betingas av syftet med och formerna för det statliga stödet till allmännyttiga företag tillgodoses genom Kungl. Maj:ts förevarande förslag. Enligt förslaget i motionerna I: 404 och II: 573 skulle visserligen de av Kungl. Maj:t förordade minimikraven gälla såsom allmän huvudregel men undantag från regeln kunna göras efter prövning av omständigheterna i varje fall. Enligt förslaget i motionerna I: 405 och II: 571 skulle nu gällande villkor för godkännande av bostadsföretag såsom allmännyttigt bibehållas. Utskottet anser i likhet med departementschefen att de minimikrav

som uppställas för godkännande av företag såsom allmännyttigt av praktiska skäl böra göras så enkla och klara som möjligt. Med hänsyn härtill och då förslagen i motionerna icke torde medföra några uppenbara fördelar avstyrker utskottet nämnda förslag.

Utskottet vill härutöver särskilt framhålla, att såsom allmännyttigt icke bör godtagas företag, vars lägenheter genom avtal eller på annat sätt helt eller delvis förbehållas vissa kategorier av befolkningen inom vederbörande kommun. Vid upplåtelse av lägenheter i allmännyttigt företags bostadshus bör självfallet samtliga invånares berättigade intressen beaktas. Utskottet förutsätter, att det lånebeviljande organet prövar denna fråga i varje enskilt fall.

Vad departementschefen anfört beträffande bestämmelsen om täckande av eventuellt uppkommande förlust å allmännyttigt företag kan utskottet godtaga. Det synes sålunda fördelaktigt, att förlust resp. överskott fördelas mellan samtliga av ett och samma allmännyttiga företag inom en kommun ägda fastigheter, för vilka lån beviljats enligt 1946 års tertiärlånekungörelse. Utskottet vill emellertid understryka, att en dylik ordning icke får medföra, att intresset för en god skötsel av de enskilda bostadshusen skjutes åt sidan. Med hänsyn härtill böra sådana uppgifter fortlöpande bokföras, att en tillfredsställande kontroll vinnes över de enskilda husens ekonomi.

Förslaget att kommunala bostadsbolag, som helt ägas av kommuner, under vissa förutsättningar skola befrias från skyldighet att lämna inteckningssäkerhet kan utskottet tillstyrka. Utskottet anser jämväl att liknande befrielse bör lämnas beträffande tillägglån.

I motionerna I: 404 och II: 573 föreslås, att det särskilda *amorterings-tvånget för enskilda företag* skall borttagas.

Utskottet får i anledning av nämnda förslag erinra att motivet för införande av bestämmelse om extra amortering å tertiärlån beträffande enskilda företag var att förhindra spekulativt missbruk av de statliga lånen (statsutskottets utlåtande nr 238/1946, s. 29). I vad det gäller övriga företagarkategorier har angivits, att kontroll är avsedd att utövas, att de allmännyttiga och kooperativa företagen verkställa sådana avsättningar, men att någon dylik kontroll av praktiska skäl icke syntes kunna förekomma gentemot enskilda med den möjlighet att försälja fastigheten, som för dem står öppen. Utskottet finner fördenskull icke anledning förorda ändring i gällande bestämmelser om amorteringsskyldighet för enskilda företagare.

I motionen II: 117 föreslås, att i 1946 års tertiärlånekungörelse införes en bestämmelse om att låntagare är skyldig att vid uthyrning av lägenheter anlita kommunal bostadsförmedling.

Utskottet får erinra att kommunens inflytande över upplåtelse av lägenheter i såväl kommunala som allmännyttiga företag redan är tryggt och

att så är fallet jämväl beträffande bostadshus som uppföras å mark som upplåtes av kommunen, oavsett formen för förvaltning av husen. I vad det gäller övriga kooperativa och enskilda företag finner utskottet tveksamt, huruvida den av motionärerna föreslagna bestämmelsen är lämplig. Utskottet anser nämligen att, därest dessa företag icke skulle äga att själva besluta om upplåtelse av företagets bostäder, intresset för skötseln av husen skulle kunna äventyras. Beträffande vissa typer av företag, som gjort beaktansvärda insatser för nedbringande av bostadskostnaderna, skulle en dylik bestämmelse vara direkt olämplig. Det förhållandet att antalet kommunala och allmännyttiga företag tenderar att snabbt öka, varigenom en allt större del av nytilskottet av hyresbostäder kommer att utgöras av lägenheter över vilka kommunen har ett direkt inflytande, begränsar de eventuella fördelarna med motionärernas förslag. Med hänsyn till det anförda avstyrker därför utskottet förevarande förslag.

I vad det gäller bestämmelserna om *tillägglån* till flerfamiljshus förordas i propositionen vissa jämkningar, vilka bl. a. innebära att det måtte ankomma på Kungl. Maj:t att, därest behov därav uppkommer, inrätta en femte subventionsgrupp.

I motionerna I: 405 och II: 571 föreslås, att någon möjlighet icke bör öppnas att utöka antalet subventionsgrupper.

I likhet med departementschefen anser utskottet, att det icke finnes anledning att nu ompröva de hittills tillämpade grunderna för hyressättningen i fråga om hus finansierade med hjälp av statliga lån. Härav följer, att en viss utvidgning av tillägglångivningen blir nödvändig, därest byggnadskostnaderna ytterligare stegras. Utskottet tillstyrker fördenskull Kungl. Maj:ts förslag angående inrättande av en femte subventionsgrupp och kan alltså icke biträda avslagsyrkandet i nämnda motioner. Enligt vad utskottet inhämtat avser endast en mindre del av produktionen av flerfamiljshus för närvarande kommuner, placerade i de två högsta subventionsgrupperna. Utskottet förutsätter därför att om till följd av byggnadskostnadsutvecklingen under nästa budgetår en femte subventionsgrupp inrättas endast ett begränsat antal, huvudsakligen mindre kommuner, kommer att inplaceras i den nya subventionsgruppen.

Vad beträffar Kungl. Maj:ts *förslag i övrigt rörande grunderna för tillägglångivningen* under nästa budgetår förutsätter utskottet, att den möjlighet som i fortsättningen skall finnas att till ett företag bevilja tillägglån, motsvarande *en* högre subventionsgrupp än den för kommunen fastställda, skall utnyttjas endast i rena undantagsfall. Framställning till Kungl. Maj:t om utsträckning av tillägglångivningen på angivet sätt bör allenast göras av det lånebeviljande organet, då särskilda omständigheter över vilka den lånesökande icke kunnat råda medfört en avsevärd höjning av produktionskostnaderna utöver vad som anses som normalt.

I fråga om *pensionärshemsverksamheten* föreslås i propo-

sitionen, att en mindre jämkning uppåt av nu gällande maximihyror i hemmen skall genomföras. Departementschefen anser, att dessa jämkningar av maximihyrorna icke böra föranleda ändringar i statsbidragsgrunderna för pensionärshemmen.

I motionen II: 559 förordas, att förslaget om ändring av hyror i pensionärshemsbostäder icke skall bifallas i annan mån än förslaget medför sänkning av nu utgående hyror.

Utskottet kan godtaga de av departementschefen anförda skälen för att vissa höjningar av maximihyrorna böra komma till stånd. Utskottet har funnit de förordade höjningarna väl avvägda och kan därför icke biträda ovannämnda yrkande i motionen II: 559.

Bostadsrabatter. I propositionen ha framlagts vissa förslag till precisering av de bestämmelser angående *f a m i l j e b o s t a d s b i d r a g*, varom förra årets riksdag fattade principbeslut. Förslagen avse frågan om bidrag till familjer i redan befintliga lägenheter, villkoren beträffande bostadens storlek, bidragets storlek ävensom vissa administrativa problem. Departementschefen förordar, att frågan om *s ä r s k i l d a b o s t a d s b i d r a g* till ensamstående mödrar med minderårigt barn samt till hushåll med tuberkulös medlem alltjämt skall hållas öppen. Beträffande *t r e k r o n o r s b i d r a g e t* föreslås, att de för bidragsgivningen under innevarande budgetår fastställda grunderna skola tillämpas jämväl under nästa budgetår.

I motionerna I: 154 och II: 264 föreslås, att ikraftträdandet av nya grunder för familjebostadsbidrag uppskjutes till en ekonomiskt lägligare tidpunkt. I motionerna I: 405 och II: 571 yrkas, att familjebostadsbidrag skall utgå allenast till familj med mer än två hemmavarande barn under 16 år. I motionen II: 578 föreslås, att familjebostadsbidrag skall utgå endast till de största barnfamiljerna men oavsett när lägenheterna färdigställts. I motionen II: 559 föreslås, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer om utredning angående familjebostadsbidrag även till ettbarnsfamiljer och ensamstående mödrar med ett eller flera barn.

Utskottet finner icke anledning förorda ett frångående av det av förra årets riksdag fattade principbeslutet, att familjebostadsbidrag fr. o. m. den 1 juli 1948 skola utgå till familjer med minst två minderåriga barn i ny- och ombyggda bostadshus, oavsett finansieringssätt och förvaltningsform. Ett uppskov med reformens genomförande skulle vara förenat med betydande olägenheter, bl. a. emedan inom vissa kommuner sådana åtgärder redan vidtagits för att förbättra tvåbarnsfamiljers bostadsförhållanden, vilka förutsätta att familjebostadsbidrag skall utgå till denna familjekategori fr. o. m. nyss nämnda tidpunkt. Utskottet avstyrker därför de i motionerna I: 154 och II: 264, I: 405 och II: 571 samt II: 578 i denna del framställda yrkandena om ändring av förra årets principbeslut angående utvidgning av bidragsgivningen.

Utskottet kan därför ej heller biträda yrkandet i motionen II: 559, att

riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skall hemställa om utredning angående familjebostadsbidrag även till ettbarnsfamiljer och ensamstående mödrar med ett eller flera minderåriga barn. Utskottet får erinra, att enligt Kungl. Maj:ts förslag familjebostadsbidrag fr. o. m. den 1 juli detta år skall kunna utgå till ensamstående mödrar med minderåriga barn på samma villkor som beträffande andra hushåll med minderåriga barn.

I motionerna I: 154 och II: 264 samt I: 405 och II: 571 föreslås, att bestämmelserna om trekronorsbidrag upphävas.

Det löpande bidraget till hushåll med begränsade inkomster, det s. k. trekronorsbidraget, skall enligt beslut av förra årets riksdag kunna kombineras med familjebostadsbidrag. Grunderna för det senare bidraget ha fastställts under hänsynstagande bl. a. till att detta bidrag i vissa fall skall kunna kompletteras med trekronorsbidrag. Utskottet anser därför, att trekronorsbidrag bör beviljas även under nästa budgetår och kan alltså icke biträda yrkandet i motionerna I: 154 och II: 264 samt I: 405 och II: 571, att bestämmelserna om trekronorsbidrag skola upphävas.

I propositionen nr 235 till förra årets riksdag förutsattes, att frågan huruvida familjebostadsbidrag borde utgå till *familjer i redan befintliga lägenheter* skulle upptagas till prövning vid 1948 års riksdag. I förevarande proposition förordas, att bidragsgivningen tills vidare begränsas till att endast avse familjer i ny- och ombyggda hus. Departementschefen anser emellertid, att frågan om utvidgning av bidragsgivningen bör bli föremål för förnyad prövning, så snart det statsfinansiella läget anses medge det.

I motionen II: 578 förordas, att bidrag skall utgå till barnrika familjer i redan befintliga lägenheter.

Utskottet ansluter sig till departementschefens ståndpunkt, men anser att olägenheterna med en begränsning av bidragsgivningen till familjer i ny- och ombyggda hus äro betydande, varför det synes utskottet angeläget att erforderliga förberedelsearbeten skyndsamt slutföras, så att en utsträckning av bidragsgivningen kan genomföras så snart förhållandena det medgiva.

Utskottet avstyrker därför förslaget i motionen II: 578, att bidrag skall utgå till barnrika familjer i redan befintliga lägenheter.

I motionen II: 559 föreslås, att sådan höjning vidtages av familjebostadsbidragen och bränslebidragen, att dessa bidrag tillhopa komma att uppgå till minst samma belopp som nu utgående bostadsbidrag.

Utskottet, som icke har något att erinra mot det i propositionen framlagda förslaget till *precisering av bestämmelserna rörande familjebostadsbidragets storlek*, får i anledning av ovannämnda yrkande i motionen II: 559 ytterligare anföra vissa synpunkter på frågan om såväl familjebostadsbidragets som bränslebidragets storlek.

Vad först angår familjebostadsbidraget får utskottet erinra, att förslaget

i propositionen nr 235 till förra årets riksdag, att bidraget beträffande familjer i flerfamiljshus borde utgå med 130 kronor per barn, byggde på uppgifter om storleken av dittills beviljade familjebidrag till mindre bemedlade, barnrika familjer. I genomsnitt utgjorde ifrågavarande bidrag 120 kronor per barn. De barnrika familjerna erhålla emellertid visst ytterligare bidrag, till följd av att lägenhetshyrorna fastställas under hänsynstagande till att kostnaderna för tomtmark icke skola förräntas. Bl. a. på grund härav föreslogs i berörda proposition, att för det nya bidraget borde fastställas ett belopp per barn, något överstigande 120 kronor.

Det förhållandet att familjebidraget hittills i genomsnitt utgått med 120 kronor per barn innebär att i vissa fall bidraget understigit och i andra fall åter överstigit detta belopp. Beträffande jämförelsevis stora lägenheter torde bidraget regelmässigt ha överstigit 130 kronor per barn. I orter där hyresnivån är hög torde, i varje fall i vad det gäller de senaste åren, bidraget i ett betydande antal fall ha utgått med belopp överstigande 130 kronor per barn.

Det nya bidragets form — ett fast belopp per barn i stället för viss procent av hyran per barn — medför givetvis, att det nya bidragets storlek för familjer med jämförelsevis stora lägenheter kommer att bli mindre än enligt nu gällande bestämmelser. Detta synes motiverat av att det torde kunna förutsättas, att flertalet av de familjer som förhyra större lägenheter ha jämförelsevis goda inkomster eller ett mycket stort antal barn. I det senare fallet kommer även enligt de nya bestämmelserna bidraget att medföra en avsevärd hyresnedsättning.

Utskottet vill slutligen erinra om att i samband med principförslagen i propositionen nr 235 till förra årets riksdag angående de nya bostadsbidragen föredragande departementschefen bl. a. uttalade, att det ligger i sakens natur att åtgärder från statens sida för främjande av bostadsförsörjningen måste få en i viss mån schematisk utformning och att det icke vore möjligt att så konstruera de statliga bidragen att stödet i alla fall bleve fullt tillräckligt. Departementschefen ansåg, att de positiva uttalanden, som gjorts av flertalet av de kommuner, vilka haft att yttra sig över första delen av bostadssociala utredningens slutbetänkande, beträffande önskvärdheten av att strävandena att förbättra bostadsstandarden befordrades, tydde på att väsentliga insatser komme att göras av kommunerna.

Till belysning av frågan om de statliga bostadsbidragens storlek enligt dels gällande bestämmelser, dels de nya bestämmelserna får utskottet hänvisa till följande tablå, i vilken angivas bidragens storlek i fråga om de två vanligaste lägenhetstyperna, som förutsatts ha för stadssamhällena ordinarie hyror.

Av tabblån torde framgå, att de nya bostadsbidragen i normala fall komma att bli större än det gamla familjebidraget.

	Familje- bidrag enligt gällande be- stämmelser (kr/år)	Familjebostadsbidrag	
		utan trekronorsbidrag (kr/år)	med trekronorsbidrag (kr/år)
<i>Lägenhet om två rum och kök</i> (Yta: 55 m ² . Hyra inkl. fredsvärme: 23 kr./m ²)			
Familj med två minderåriga barn	253 ¹	260	425
» » tre » »	380	390	555
» » fyra » »	506	520	685
» » fem » »	633	650	815
<i>Lägenhet om tre rum och kök</i> (Yta: 70 m ² . Hyra inkl. fredsvärme: 22 kr./m ²)			
Familj med två minderåriga barn	308 ¹	260	470
» » tre » »	462	390	600
» » fyra » »	616	520	730
» » fem » »	770	650	860

Med hänsyn till det anförda avstyrker utskottet det i motionen II: 559 framlagda förslaget, att familjebostadsbidragen skola höjas, lämpligast genom att bidragen dyrortsgraderas.

Utskottet upptager härefter till behandling frågan om grunder för beräkning av *bränslebidragets* storlek.

Det synes utskottet uppenbart, att det föreslagna bidraget i många fall skulle bli avsevärt mindre än enligt för innevarande budgetår utgående bidrag. Utskottet anser det lämpligt, att fr. o. m. nästa budgetår samma bestämmelser skola gälla för beräkning av bränslebidrag beträffande såväl tidigare uppförda hus som efter den 1 januari 1948 inflyttningsfärdiga hus. Starka skäl tala därvid för att bidraget utgår med fast belopp per lägenhet, nämligen dels att bidrag skall utgå till familjer i hus, förvaltade av enskilda, dels att intresset att hålla bränslekostnaderna nere bör stödjas. Utskottet har under hänsynstagande till den under senare tid inträdda stegringen av bränslepriserna ansett att möjlighet bör finnas att för nästa budgetår medgiva, att bränslebidrag får utgå med belopp, något överstigande de av förra årets riksdag fastställda. Utskottet föreslår därför, att beträffande familjer, vilka åtnjuta familjebidrag eller familjebostadsbidrag, skall beviljas bränslebidrag under nästa budgetår med högst 175 kronor i södra och mellersta delarna av landet samt 200 och 225 kronor i norra delarna av landet. Dessa bidrag böra jämväl kunna utgå till familjer i enfamiljshus, dock att bidragen beträffande egnahem, till vilka för närvarande utgår bidrag med 75 kronor i de södra och mellersta delarna av lan-

¹ Familjebidrag utgår i allmänhet icke till tvåbarnsfamilj. Barnrik familj, som beviljats bidrag, behåller emellertid bidraget under kortare tid jämväl sedan antalet minderåriga barn nedgått under tre.

det samt 100 och 125 kronor i de norra delarna av landet, böra utgöra högst 125, 150 resp. 175 kronor. Inom den sålunda angivna ramen bör Kungl. Maj:t fastställa grunderna för beräkning av bränslebidrag.

Utskottet kan alltså icke biträda förslaget i motionen II: 559, att bränslebidraget skall dyrortsgraderas och höjas så, att summan av familjebostadsbidrag och bränslebidrag kommer att uppgå till samma belopp som nu utgående familjebidrag, däri inräknat bränslebidrag enligt gällande bestämmelser.

De i propositionen framlagda förslagen berörande vissa *administrativa problem*, förbundna med utbetalningen av familjebostadsbidrag, kan utskottet godtaga. Utskottet anser dock att undantag bör kunna förekomma från den i propositionen förordade ordningen för utbetalning av bidrag till familjer i hyresbostäder. Bidraget bör i enlighet med det av förra årets riksdag fattade principbeslutet icke kunna utgå till familjerna i kontant form.

Utskottet upptager härefter till behandling de i propositionen berörda *övergångsproblemen*.

I motionerna I: 403 och II: 572 yrkas, att familjebostadsbidrag jämte bränslebidrag skall kunna utgå till familj i nybyggt hus, uppfört av kommun eller allmännyttigt bostadsföretag, som blivit inflyttningsfärdigt tidigast den 1 juli 1946. I motionen II: 559 föreslås, att familjebostadsbidrag och bränslebidrag skola utgå till familjer, boende i hus, som färdigställts efter ikraftträdandet av 1942 års tertiärlånekungörelse.

Utskottet förutsätter, att grunderna för familjebidragsgivningen beträffande hus i vilka för närvarande bo familjer som åtnjuta familjebidrag skola vara oförändrade efter den 1 juli 1948. Familjebidrag bör alltså även efter nämnda tidpunkt kunna beviljas dels familj, som inflyttar i dylikt hus, dels i dylikt hus boende familj, som efter sagda tidpunkt blivit barnrik. Utskottet anser det önskvärt, att grunderna för inkomstprövningen i fråga om familjer som åtnjuta familjebidrag efter den 1 juli 1948 anslutas till de grunder som skola gälla för det nya familjebostadsbidraget. Utskottet anser att undantag bör kunna göras beträffande villkoret för erhållande av bidrag, att lägenhet i flerfamiljshus skall ha en yta av minst 50 m², om ritningar till bostadshuset godkänts av det lånebeviljande organet före den 1 juli innevarande år.

I vad det gäller övriga av Kungl. Maj:t förordade övergångsbestämmelser anser utskottet, att visst undantag — utöver de i propositionen angivna — bör göras från den föreslagna allmänna regeln, att familjebostadsbidrag endast skall kunna utgå till familj i nybyggt hus som blivit inflyttningsfärdigt tidigast den 1 januari 1948 samt till familj i ombyggt hus, där ombyggnadsarbetet avslutats tidigast vid nämnda tidpunkt. I anslutning till ovannämnda förslag i motionerna I: 403 och II: 572 föreslår utskottet, att

gränsen beträffande bostäder som förvaltas av kommun eller allmännyttigt företag skall sättas vid den 1 juli 1946, varigenom vinnes, att i fråga om samtliga här förevarande bostäder skola kunna utgå såväl familjebostadsbidrag som trekronorsbidrag. Utskottet kan därför icke biträda yrkandet i motionen II: 559 i denna fråga.

Särskilda frågor. Mot förslaget i propositionen i vad det gäller besvär rätt, vilket bl. a. innebär att allmän besvär rätt skall införas beträffande länsbostadsnämndernas beslut, har utskottet icke funnit anledning till erinran. Utskottet kan jämväl godtaga Kungl. Maj:ts förslag till avveckling av vissa av egnahemsstyrelsen och statskontoret förvaltade fonder för bostadsändamål.

I propositionen föreslås, att räntan å äldre bostadslån för närvarande icke skall sänkas. I motionen II: 191 förordas, att beträffande såväl en- som flerfamiljshus, uppförda med stöd av tertiärlån före den 1 juli 1946, räntan å det statliga lånet skall sänkas till 3 procent.

Utskottet delar departementschefens uppfattning, att det bör undersökas, om icke en sådan anpassning av såväl ränte- som amorteringsvillkoren vore möjlig, att annuiteten å tertiärlån till enfamiljshus under lånens återstående löptid bleve jämförlig med den för det nya egnahemslånet fastställda, d. v. s. 5,71 procent, och att även för tertiärlån till flerfamiljshus bör eftersträvas en annuitet, som icke behöver föranleda hyreshöjning. I likhet med departementschefen anser utskottet, att det bör ankomma på det bostadspolitiska centralorganet att med uppmärksamhet följa denna fråga och att efter närmare utredning framlägga de förslag som kunna befinnas motiverade. Utskottet kan fördenskull icke biträda ovannämnda yrkande i motionen II: 191.

I nämnda motion förordas jämväl, att byggnadslånebyrån måtte få i uppdrag att skyndsamt utreda och framlägga förslag om lägre räntor och annan ändring av lånen då det gäller statligt stöd åt allmännyttiga företag. Utskottet får erinra om att frågan om statlig subvention till bostadsföretag i form av låg ränta var föremål för ingående prövning i första delen av bostadssociala utredningens slutbetänkande, i vilket framlades de förslag till grunder för den statliga lån- och bidragsgivningen för bostadsändamål, vilka sedermera lågo till grund för statsmakternas ställningstagande till frågan. Utskottet finner fördenskull icke anledning biträda berörda yrkande.

Medelsbehovet under budgetåret 1948/49. Vad angår Kungl. Maj:ts beräkningar av medelsbehovet under nästa budgetår får utskottet erinra att departementschefen förutsatt, att bostadsproduktionen under nästa år får i stort sett samma omfattning som under de närmast föregående åren.

I motionerna I: 154 och II: 264 anföres uppgifter om bostadsbyggandets fördelning mellan landsbygd och stadssamhällen, vilka enligt motionärernas uppfattning visa att landsbygden missgynnats.

Utskottet delar departementschefens uppfattning, att det redan nu är svårt att uttala sig om bostadsbyggandets sannolika omfattning under nästa budgetår. I likhet med departementschefen anser utskottet det rimligt att tills vidare räkna med att såsom riktpunkt för bostadspolitiken och byggnadsregleringen under nästa budgetår bör gälla att såvitt möjligt åstadkomma ett lägenhetstillskott under år 1949 av drygt 55 000 lägenheter.

Vad beträffar fördelningen av bostadsbyggandet mellan olika delar av landet räknar departementschefen med att drygt 40 000 lägenheter skola uppföras i orter med bostadsbyggnadskvot och ca 15 000 lägenheter i landets övriga delar.

Vid en bedömning av frågan om lämplig fördelning av bostadsbyggandet mellan landsbygd och stadssamhällen böra enligt utskottets uppfattning följande omständigheter beaktas.

Inom tätorterna pågår en kraftig hushållsbildning, vilken medför att antalet hushåll i dessa orter årligen ökar med i runt tal 35 000. Bostadsbyggandet inom dessa delar av landet har under de senaste åren nått och jämnt täckt denna stegring av bostadsefterfrågan, vilket med andra ord innebär, att den i början av 1940-talet uppkomna bostadsbristen icke kunnat avvecklas. Tillskottet av hushåll i stadssamhällena är på kort sikt endast i mycket begränsad omfattning betingad av inflyttningen till dessa samhällen. Utskottet hyser den meningen, att det icke är rimligt att frågan om åtgärder för att hejda befolkningsuttunnningen på landsbygden löses genom en begränsning av bostadsbyggandet inom tätorterna. Det framstår i stället som synnerligen angeläget, att bostadsbyggandet inom dessa orter, så fort läget på materialmarknaden medgiver det, ytterligare utvidgas för att därigenom bostadsbristen skall kunna avvecklas.

Vad angår bostadsbyggandet och bostadsförhållandena på den egentliga landsbygden, vartill icke hänföras mindre tätorter, bör beaktas, att det inom denna del av landet icke föreligger bostadsbrist och icke försiggår någon ökning av hushållsbeståndet. Bostadsbyggandet på landsbygden tjänar i allt väsentligt syftet att förbättra de där rådande, i vissa hänseenden mycket otillfredsställande bostadsförhållandena. Bostadsförbättringen på landsbygden sker i olika former, nämligen genom dels nyproduktion, dels genomgripande ombyggnad, dels mindre förbättring och upprustning av bostadshus. Ehuru icke säkra uppgifter om ombyggnads- och förbättringsverksamheten på den egentliga landsbygden föreligger, tyda tillgängliga uppgifter på att denna verksamhet under de senaste åren haft betydande omfattning och att höjningen av bostadsstandarden på landsbygden under senare år skett i hastigare takt än tidigare.

Under hänvisning till det anförda anser sig utskottet kunna godtaga vad departementschefen anført beträffande fördelningen av bostadsbyggandet

under nästa år mellan orter med bostadsbyggnadskvot och övriga delar av landet.

Vad angår Kungl. Maj:ts beräkning rörande särskilda anslagen till bostadsförsörjningen har i motionerna I: 154 och II: 264 yrkats, att anslaget till *hyresrabatter för mindre bemedlade barnrika familjer* begränsas till 12 miljoner, och i motionerna I: 405 och II: 571 föreslagits, att det upptages med 13 miljoner kronor. I motionen II: 559 föreslås, att ifrågavarande anslag beräknas under hänsynstagande till yrkandet i motionen om ändrade grunder för beräkning av familjebostadsbidrag och bränslebidrag.

Under hänsynstagande till de av utskottet i det föregående förordade jämkningarna i Kungl. Maj:ts förslag beträffande nya grunder för familjebostadsbidrag och bränslebidrag förordar utskottet, att anslaget upptages med 21 miljoner kronor.

Kungl. Maj:t har föreslagit, att till *särskilda bostadsrabatter* skall anvisas 1 000 000 kronor. I motionerna I: 154 och II: 264 samt I: 405 och II: 571 yrkas avslag på detta förslag.

Utskottets ställningstagande här ovan innebär, att utskottet biträder Kungl. Maj:ts förslag.

Beträffande bidrag till *främjande av bostadsbyggande på landsbygden* föreslås i motionerna I: 154 och II: 264, att det av Kungl. Maj:t äskade beloppet, 2,5 miljoner kronor, höjes till 10,5 miljoner kronor.

Den i berörda motioner förordade jämkningen i Kungl. Maj:ts förslag finner utskottet ej anledning biträda, då vid utgången av innevarande budgetår å ifrågavarande anslag kommer att föreligga en reservation, som beräknas uppgå till i runt tal 25 miljoner kronor.

I motionerna I: 405 och II: 571 yrkas, att investeringsanslaget till *lånafonden för bostadsbyggande*, som av Kungl. Maj:t föreslagits anvisat med 240 miljoner kronor, skall begränsas till 200 miljoner kronor. I samma motioner föreslås, att anslaget till *tillägglån till viss bostadsbyggnadsverksamhet* upptages till 28 miljoner kronor mot av Kungl. Maj:t föreslagna 34 miljoner kronor.

Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts ifrågavarande anslagsberäkning.

Mot Kungl. Maj:ts beräkning av medelsbehovet under övriga, här ej särskilt nämnda anslag har utskottet ej heller funnit anledning till erinran.

Utskottet har erfarit att den i propositionen förutsatta avvecklingen av egnahemslånefonden icke kan ske redan den 1 juli innevarande år. Med hänsyn härtill bör i likhet med vad fallet varit under innevarande budgetår medel beräknas till förvaltningsbidrag till förmedlare av egnahemsstatslån. För innevarande budgetår har för ifrågavarande ändamål anvisats ett belopp av 100 000 kronor. Utskottet förordar, att för nästa budgetår av anslaget till bidrag till främjande av bostadsbyggande på landsbygden får

tagas i anspråk ett belopp av högst 100 000 kronor för utbetalning av dylika förvaltningsbidrag.

Under åberopande av det anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen må

I. avslå ett i motionerna I: 405 och II: 571 framställt förslag om medelsanvisning till bostadsteknisk försöksverksamhet;

II. beträffande frågan om framställning hos Kungl. Maj:ts rörande omprövning av bostadspolitiken, lämna i motionen II: 559 framlagt förslag i detta ämne utan åtgärd;

III. beträffande räntegaranti för i öppna marknaden upptagen, under egnahemslån liggande kredit, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 405 och II: 571, i vad de beröra denna fråga, godkänna vad som anförts i statsrådsprotokollet över socialärenden för den 2 april 1948;

IV. beträffande egnahemslån med därtill knuten kapitalsubvention till radhusanläggningar,

a) med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å uppskovsyrkandet i motionen II: 574 medgiva, att sådant understöd må beviljas för radhusanläggningar med gemensam panncentral,

b) med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionen II: 574, i vad densamma ej behandlats under a), godkänna vad i statsrådsprotokollet anförts om kapitalsubvention till anläggningar med gemensam panncentral,

c) med bifall till Kungl. Maj:ts förslag godkänna vad i övrigt anförts i statsrådsprotokollet i detta ämne;

V. beträffande egnahemslån till enfamiljshus och radhus, uppförda och förvaltade av kommun eller därmed jämställd företagare, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag godkänna vad i statsrådsprotokollet anförts;

VI. beträffande villkoren för att ett bostadsföretag skall erkännas såsom allmännyttigt, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 404 och II: 573 samt I: 405 och II: 571, i vad nämnda motioner beröra detta ämne, godkänna vad i statsrådsprotokollet anförts;

VII. beträffande det särskilda amorteringstvånget för enskilda företag, avslå i motionerna I: 404 och II: 573 framställt förslag om dess upphävande;

VIII. beträffande frågan, om skyldighet att anlita kommunal bostadsförmedling bör upptagas såsom villkor för tertiärlån, avslå motionen II: 117;

IX. beträffande subventionsgrupper vid tillägglångivningen, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 405 och II: 571, i vad de beröra detta ämne, godkänna vad i statsrådsprotokollet föreslagits;

X. beträffande maximihyrorna i pensionärshemmen, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionen II: 559, i vad densamma berör detta ämne, godkänna vad i statsrådsprotokollet anförts;

XI. beträffande frågan om visst barnantal såsom förutsättning för familjebostadsbidrag, med avslag å motionerna I: 154 och II: 264, I: 405 och II: 571 samt II: 578 i vad de avse detta spörsmål, besluta ej vidtaga ändring i det av förra årets riksdag fattade beslutet;

XII. beträffande frågan om familjebostadsbidrag till ettbarnsfamiljer och ensamstående mödrar med ett eller flera barn, lämna i motionen II: 559 framlagt utredningsförslag utan åtgärd;

XIII. beträffande det s. k. trekronorsbidraget, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 154 och II: 264 samt I: 405 och II: 571, i vad de avse denna bidragsform, besluta, att sådant bidrag alltjämt skall utgå;

XIV. beträffande frågan om familjebostadsbidrag till familjer i redan befintliga lägenheter, med avslag å motionen II: 578 i denna del, godkänna vad i statsrådsprotokollet anförts;

XV. beträffande frågan om familjebostadsbidragens storlek, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionen II: 559, såvitt densamma behandlar denna fråga, godkänna vad i statsrådsprotokollet föreslagits;

XVI. beträffande bränslebidragens storlek, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och motionen II: 559, såvitt densamma behandlar denna fråga, godkänna vad utskottet förordat;

XVII. vidkommande övergångsbestämmelserna i avseende på familjebostadsbidragen, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och motionerna I: 403 och II: 572 samt med avslag på motionen II: 559, såvitt nämnda motioner beröra detta ämne, godkänna vad utskottet förordat;

XVIII. vidkommande ränta å äldre bostadslån, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionen II: 191, godkänna vad i statsrådsprotokollet föreslagits;

XIX. beträffande frågan om nya villkor för lån till allmännyttiga bostadsföretag, lämna i motionen II: 191 framlagt utredningsförslag utan åtgärd;

XX. beträffande grunderna för den statliga låne- och bidragsverksamheten till förmån för bostadsförsörjningen, i vad de ej behandlats under I—XIX, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag godkänna i statsrådsprotokollet förordade ändringar från och med den 1 juli 1948;

XXI. beträffande räntefoten för lantarbetarbostadslån, vilka må komma att beviljas under budgetåret 1948/49, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag medgiva, att densamma bestämmas till 3,25 procent;

XXII. beträffande fördelningen av bostadsbyggandet på landsbygd och stadssamhällen, godkänna vad utskottet i anslutning till departementschefens anförande i statsrådsprotokollet uttalat;

XXIII. för budgetåret 1948/49 under femte huvudtiteln anvisa

a) med bifall till Kungl. Maj:ts förslag till *Kapitalmedelsförluster och ränteeftergifter å tertiärlån för vissa bostadsbyggnadsföretag* ett förslagsanslag av 325 000 kronor,

b) i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och vad utskottet ovan under XVI och XVII hemställt samt med avslag å motionerna I: 154 och II: 264, I: 405 och II: 571 samt II: 559, i vad nämnda motioner avse beloppet av ifrågavarande anslag, till *Hysesrabatter för mindre bemedlade, barnrika familjer* ett förslagsanslag av 21 000 000 kronor,

c) med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 154 och II: 264 samt I: 405 och II: 571, i vad nämnda motioner beröra ifrågavarande anslag och ej behandlats ovan under XIII, till *Särskilda bostadsrabatter* ett reservationsanslag av 1 000 000 kronor,

d) med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 154 och II: 264, såvitt dessa motioner beröra nu ifrågavarande anslag, till *Bidrag till främjande av bostadsbyggande på landsbygden* ett reservationsanslag av 2 500 000 kronor,

e) med bifall till Kungl. Maj:ts förslag till *Bidrag till inrättande av pensionärshem* ett reservationsanslag av 6 000 000 kronor;

XXIV. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 405 och II: 571, såvitt nämnda motioner avse nu ifrågavarande medelsanvisning, till *Lånefonden för*

bostadsbyggande för budgetåret 1948/49 under statens utlåningsfonder anvisa ett investeringsanslag av 240 000 000 kronor;

XXV. för budgetåret 1948/49 under fonden för låneunderstöd såsom investeringsanslag anvisa,

a) med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 405 och II: 571, i vad nämnda motioner beröra detta anslag, till *Tillägglån till viss bostadsbyggnadsverksamhet* 34 000 000 kronor,

b) med bifall till Kungl. Maj:ts förslag till *Lån till uppförande och förbättring av lantarbetarbostäder* 6 000 000 kronor;

XXVI. lämna utan åtgärd vad i motionerna I: 405 och II: 571 anförts angående uppförande av bostadshus i städernas äldre, centrala delar.

Stockholm den 22 juni 1948.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar Johan Bernhard Johansson, Gränebo, Karl Andersson, Gustaf Karlsson, Mannerskantz, Heiding, Gustaf Iwar Anderson, fröken Andersson, herrar Sundelin, Johan Eric Ericson, Rosenberg och Hesselbom; samt

från andra kammaren: herrar Eriksson i Stockholm, Ward, Malmberg i Skövde, Andersson i Malmö, Rubbestad, Mårtensson, Wallentheim, Pettersson i Dahl, Åkerström, Holmström, Persson i Vinberg och Birke.

Reservationer:

1) av herrar *Johan Bernhard Johansson*, *Mannerskantz*, fröken *Andersson*, herrar *Holmström* och *Birke*, vilka ansett, att utskottet bort

a) tillstyrka medelsanvisning till bostadsteknisk försöksverksamhet och att därför

dels det stycke på s. 14 i utskottets yttrande, som börjar med orden »Ett stort» och slutar med orden »husbyggandets område», bort hava följande lydelse:

»Utskottet ansluter sig till de i motionerna I: 405 och II: 571 framförda synpunkterna på frågan om åtgärder i syfte att främja strävandena att förbättra bostadsstandarden. Lösningen av vårt lands bostadsfråga bör i första hand sökas i en allmän rationalisering och effektivisering av byggnadsindustrien, varvid det synes nödvändigt att tillvarata de utvecklingsdrivande krafterna på detta område. Utskottet anser att det i berörda motioner framlagda förslaget, att anslag tid efter annan skola beviljas för uppförande av experimenthus, i vilka nya material och arbetsmetoder kunna prövas, vore ägnat att underlätta strävandena att rationalisera byggnadsindustrien och sänka byggnadskostnaderna. Utskottet förordar därför, att ett anslag å 2 miljoner kronor ställes till departementschefens förfogande för att användas till bostadsteknisk försöksverksamhet.»

dels ock följande moment av utskottets hemställan bort hava följande lydelse:

»I. med bifall till motionerna I: 405 och II: 571, såvitt nu är i fråga, till *Bostadsteknisk försöksverksamhet* för budgetåret 1948/49 under femte huvudtiteln anvisa ett anslag av 2 000 000 kronor;»

b) föreslå, att räntegaranti för lån under egnahemslån framdeles ej skall beviljas och att därför

dels det stycke på s. 15 i utskottets yttrande, som börjar med orden »Kungl. Maj:ts» och slutar med orden »till flerfamiljshus», bort hava följande lydelse:

»I sitt betänkande med förslag till omläggning av den statliga kreditgivningen för bostads- och jordbruksändamål till en statlig kreditgarantigivning har 1945 års bankkommitté till prövning upptagit frågan, huruvida den statliga räntegarantin beträffande bostadslån bör bibehållas. Kommittén har därvid särskilt framhållit, att ett långvarigt högt ränteläge kan tillskynda statsverket betydande utgifter. Utskottet anser de av kommittén anförda skälen mot en statlig räntegaranti bärande och kan därför icke tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag beträffande räntegaranti för lån liggande under det nya egnahemslånet. I anslutning till yrkande i ovannämnda motioner förordar utskottet, att räntegaranti i fortsättningen icke skall lämnas i vad det gäller bostadslån. Däremot kan utskottet godtaga Kungl.

Maj:ts förslag beträffande villkor för fördjupning i vissa fall av egnahems-lånet.»

dels ock nedannämnda moment av utskottets hemställan bort hava följande lydelse:

»III. beträffande räntegaranti för i öppna marknaden upptagen, under egnahemslån och tertiärlån liggande kredit, med avslag på Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till motionerna I: 405 och II: 571 i vad de beröra denna fråga, besluta att sådan räntegaranti framdeles ej skall beviljas;»

2) av herrar *Johan Bernhard Johansson, Gränebo, Mannerskantz, Heiding, fröken Andersson, herrar Rubbestad, Pettersson* i Dahl, *Holmström* och *Birke*, vilka ansett, att utskottet bort

a) förorda en begränsning av kapitalsubventionen i fråga om radhusanläggningar med gemensam panncentral och att därför

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 16, som börjar med orden »De av» och slutar med orden »att uthyras», bort hava följande lydelse:

»Kungl. Maj:ts förevarande förslag syftar till att särskilt främja tillkomsten av radhusanläggningar med gemensam panncentral. De skäl härför som departementschefen anfört kan utskottet godtaga. Såsom departementschefen framhållit och sedermera i ovannämnda motion understrukits skulle ett genomförande av förslaget medföra att subventionen till ifrågasatt radhusanläggningar bleve förhållandevis stor. Utskottet anser därför i anslutning till förslaget i berörda motion, att kapitalsubventionen till dessa anläggningar i varje fall tills vidare bör begränsas till 3 000 kronor per lägenhet. Frågan om subventionens storlek bör emellertid bli föremål för särskild uppmärksamhet i samband med den av departementschefen ifrågasatta undersökningen av förutsättningarna för statligt stöd till egnahem och radhus, avsedda att uthyras. Med hänsyn till önskvärdheten i nuvarande materialläge att begränsa materialåtgången anser utskottet, att det bör ankomma på de lånebeviljande organen att pröva under vilka förutsättningar lån må beviljas till radhus i vilka varje lägenhet utrustats med värmepanna. Härigenom torde den av departementschefen påvisade risken, att lånesökande skulle slopa den planerade gemensamma panncentralen och i stället utrusta varje lägenhet med värmepanna bli obetydlig.»

dels ock nedannämnda moment av utskottets hemställan bort hava följande lydelse:

»IV.

b) i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till motionen II: 574 i vad densamma ej behandlats under a) besluta, att kapitalsubvention till anläggningar med gemensam panncentral skall begränsas till 3 000 kronor per lägenhet,

c) godkänna vad utskottet i övrigt anfört i ämnet;»

b) förorda, att egnahemslån tills vidare i regel ej beviljas för enfamiljshus och radhus, som uppföras och förvaltas av kommun eller därmed jämställd företagare och att därför

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 17, som börjar med orden »Utskottet delar» och slutar med orden »härför föreligga», bort hava följande lydelse:

»Utskottet anser att övervägande skäl tala för att i varje fall tills vidare egnahemslån icke skall beviljas till enfamiljshus och radhus, som uppföras och förvaltas av kommun och därmed jämställd företagare. I vissa fall torde dock egnahemslån böra beviljas kommun eller därmed jämställd företagare, som uppför enfamiljshus eller radhus, avsedda att överlätas på den blivande bostadshavaren.»

dels ock nedannämnda moment av utskottets hemställan bort hava följande lydelse:

»V. beträffande egnahemslån till enfamiljshus och radhus, uppförda och förvaltade av kommun eller därmed jämställd företagare, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag besluta, att sådant lån endast må beviljas i vissa fall i enlighet med vad utskottet förordat;»

3) av herrar *Johan Bernhard Johansson, Mannerskantz, fröken Andersson, herrar Sundelin, Malmborg* i Skövde, *Holmström* och *Birke*, vilka ansett,

a) att utskottet icke bort tillstyrka skärpning av villkoren för godkännande av bostadsföretag såsom allmännyttigt och att därför

dels det stycke på s. 18—19 i utskottets yttrande, som börjar med orden »Vid en» och slutar med orden »nämnda förslag», bort hava följande lydelse:

»Kungl. Maj:ts förevarande förslag innebär en skärpning av gällande villkor för godkännande av bostadsföretag såsom allmännyttigt. Utskottet har icke funnit tillräckliga skäl föreligga för en dylik skärpning av villkoren. Såsom framhållits i ovannämnda motioner har den hittills tillämpade ordningen icke givit anledning till erinran. Med hänsyn härtill och då det synes kunna befaras, att ett genomförande av Kungl. Maj:ts förslag skulle medföra att åtskilliga personer, som nu aktivt deltaga vid lösningen av bostadsförsörjningsfrågan, skulle utestängas från en sådan verksamhet, anser utskottet i anslutning till yrkandena i förenämnda motioner att någon ändring icke bör företagas i fråga om villkoren för godkännande av bostadsföretag som allmännyttigt;»

dels ock nedannämnda moment av utskottets hemställan bort hava följande lydelse:

»VI. beträffande villkoren för att ett bostadsföretag skall erkännas såsom allmännyttigt, med avslag å Kungl. Maj:ts förslag och i anledning av motionerna I: 404 och II: 573 samt I: 405 och II: 571, i vad nämnda motioner beröra detta ämne, besluta, att gällande villkor skola bibehållas oförändrade;»

b) att utskottet bort förorda avveckling av det särskilda amorteringstvånget för enskilda företag och att därför

dels det stycke på s. 19 i utskottets yttrande, som börjar med orden »Utskottet får» och slutar med orden »enskilda företagare» bort hava följande lydelse:

»Utskottet anser att starka skäl tala för att bestämmelsen om extra amortering å tertiärlånet beträffande enskilda företagare slopas. Det synes sålunda önskvärt att ränte- och amorteringsvillkoren äro lika för alla företagarkategorier. Redan det förhållandet, att amortering — utöver den extra amorteringen — sker med årligen lika stora belopp under tertiärlånets hela löptid medför, att de sammanlagda kapitalkostnaderna äro jämförelsevis stora i början för att därefter successivt minska. Utskottet, som vill erinra att det ifrågasatts huruvida icke nämnda ordning beträffande amortering av tertiärlånet leder till att hyrorna måste sättas högre än om ränte- och amorteringsbeloppen erlades i form av fast annuitet, anser att tillräckliga garantier mot spekulativt missbruk erhålles även om bestämmelserna om extra amortering slopas. Utskottet tillstyrker därför det i nämnda motioner framställda yrkandet, att extra amortering icke längre skall krävas beträffande enskilda företag;»

dels ock nedannämnda moment av utskottets hemställan bort hava följande lydelse:

»VII. beträffande det särskilda amorteringstvånget för enskilda företag, med bifall till motionerna I: 404 och II: 573, i vad nämnda motioner ej behandlats under VI, besluta, att amorteringsskyldigheten i fråga skall upphävas;»

4) av herrar *Johan Bernhard Johansson, Gränebo, Mannerskantz, Heiding*, fröken *Andersson*, herrar *Rubbestad, Pettersson* i Dahl, *Holmström* och *Birke*, vilka ansett, att utskottet bort avstyrka, att ytterligare en subventionsgrupp inrättas vid tilläggsångivningen och att därför

dels det stycke på s. 20 i utskottets yttrande, som börjar med orden »I likhet» och slutar med orden »nya subventionsgruppen» bort hava följande lydelse:

»Utskottet har funnit ett genomförande av förslaget, att under vissa förutsättningar ytterligare en subventionsgrupp skall inrättas, skulle kunna få vissa icke önskvärda konsekvenser. Såsom framhålles i berörda motioner, finnes anledning förmoda att en 'latent femte subventionsgrupp' i och

för sig är ägnad att verka höjande på material- och arbetspriser och därmed utgöra en inflationsdrivande faktor. I propositionen nr 235 till förra årets riksdag framhöll föredragande departementschefen, att tillägglånen från början voro tänkta som en tillfällig krisåtgärd, som skulle avvecklas så snart tillfälle därtill gavs. Såsom understrykes i nämnda motioner bör man undan för undan söka sig fram till en naturlig balans mellan hyror och byggnadskostnader och subventionssystemet sålunda successivt avvecklas. I anslutning till förslaget i motionerna avstyrker därför utskottet Kungl. Maj:ts förevarande förslag. I likhet med motionärerna anser utskottet det angeläget, att en ingående undersökning snarast möjligt kommer till stånd angående de frågekomplex som sammanhånga med subventionssystemets avveckling;»

dels ock nedannämnda moment av utskottets hemställan bort hava följande lydelse:

»IX. beträffande subventionsgrupper vid tillägglångivningen, med avslag å Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till motionerna I: 405 och II: 571, i vad de beröra detta ämne, besluta, att antalet dylika grupper icke skall utvidgas;»

5) av herrar *Johan Bernhard Johansson, Mannerskantz*, fröken *Andersson*, herrar *Holmström* och *Birke*, vilka ansett, att utskottet bort tillstyrka, att familjebostadsbidrag begränsas till familjer med minst tre minderåriga barn och att därför

dels det stycke å s. 21—22 i utskottets yttrande, som börjar med orden »Utskottet finner» och slutar med orden »av bidragsgivningen», bort hava följande lydelse:

»Utskottet anser, att skäl tala mot den i propositionen föreslagna utvidgningen av familjebostadsbidragsgivningen att avse jämväl tvåbarnsfamiljer. Såsom framhållits i motionerna I: 405 och II: 571 står denna uppfattning i överensstämmelse med det allmänna bostadsprogrammet, vilket är inriktat på att två men icke flera personer skola kunna bo i samma rum. Utskottet föreslår därför, att bidragsgivningen alltjämt skall vara begränsad till familjer med minst tre minderåriga barn men att fr. o. m. den 1 juli 1948 bidrag skall utgå till dessa i den omfattning som förordas i propositionen. Utskottet avstyrker därför de i motionerna I: 154 och II: 264 samt II: 578 framställda yrkandena i denna del.»

dels ock nedannämnda moment av utskottets hemställan bort hava följande lydelse:

»XI. beträffande frågan om visst barnantal såsom förutsättning för familjebostadsbidrag, med bifall till motionerna I: 405 och II: 571 besluta, att sådant bidrag skall tillkomma endast familjer med minst tre minderåriga barn;»

6) av herrar *Johan Bernhard Johansson, Gränebo, Mannerskantz, Heiding*, fröken *Andersson*, herrar *Rubbestad, Pettersson* i Dahl, *Holmström* och *Birke*, vilka ansett, att utskottet bort förorda upphävande av bestämmelserna om trekronorsbidrag och att därför,

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 22, som börjar med orden »Det löpande» och slutar med orden »skola upphävas», bort hava följande lydelse:

»Utskottet anser, att starka skäl tala för att bestämmelserna om trekronorsbidrag upphävas. Utskottet delar den i motionerna I: 405 och II: 571 framförda uppfattningen, att kommunerna handhava dessa bidrag efter mycket olika grunder, vilket medför en slumpmässig och föga rättvis premiering av vissa hushåll. I anslutning till yrkanden i såväl nyssnämnda motioner som motionerna I: 154 och II: 264 avstyrker utskottet förevarande förslag.»

dels ock nedannämnda moment av utskottets hemställan bort hava följande lydelse:

»XIII. beträffande det s. k. trekronorsbidraget, med avslag å Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till motionerna I: 154 och II: 264 samt I: 405 och II: 571, i vad de avse denna bidragsform, besluta, att bestämmelserna om sådana bidrag skola upphävas;»

7) av herrar *Johan Bernhard Johansson, Mannerskantz*, fröken *Andersson*, herrar *Sundelin, Malmborg* i Skövde, *Holmström* och *Birke*, vilka ansett, att utskottet bort uttala sig för att familjebostadsbidragen böra i varje fall tills vidare begränsas till familjer i ny- och ombyggda hus och att därför

dels det stycke på s. 22 i utskottets yttrande, som börjar med orden »Utskottet ansluter» och slutar med orden »det medgiva», bort hava följande lydelse:

»Utskottet anser i likhet med departementschefen att bidragsgivningen, i varje fall tills vidare, bör begränsas till familjer i ny- och ombyggda hus. Vid en framtida prövning av frågan om utsträckning av bidragsgivningen att avse jämväl familjer i redan befintliga bostäder bör beaktas icke endast det statsfinansiella läget utan även det förhållandet att sistnämnda familjer i regel ha icke obetydligt lägre bostadskostnad än de familjer som flyttat in i nybyggda hus.»

dels ock nedannämnda moment av utskottets hemställan bort hava följande lydelse:

»XIV. beträffande frågan om familjebostadsbidrag till familjer i redan befintliga lägenheter med avslag å motionen II: 578 i denna del, godkänna vad utskottet anfört;»

8) av herrar *Johan Bernhard Johansson, Gränebo, Mannerskantz, Heiding*, fröken *Andersson*, herrar *Sundelin, Malmborg* i Skövde, *Rubbestad*,

Pettersson i Dahl, Holmström och Birke, vilka ansett, att utskottet bort tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag i fråga om grunder för beräkning av bränslebidragets storlek och att därför

dels de stycken på s. 24—25 i utskottets yttrande, som börja med orden »Det synes» och slutar med orden »gällande bestämmelser», bort hava följande lydelse:

»Utskottet anser att samma grunder böra tillämpas vid beräkning av bränslebidrag beträffande såväl familjer som redan erhållit familjebidrag som familjer som efter den 1 juli detta år erhålla familjebostadsbidrag. Utskottet anser de av Kungl. Maj:t föreslagna bestämmelserna om bränslebidrag till sistnämnda familjer lämpliga och förordar därför att dessa skola tillämpas beträffande samtliga familjer till vilka under nästa budgetår utgår familjebidrag eller familjebostadsbidrag. Utskottet avstyrker alltså det i motionen II: 559 framlagda förslaget, att bränslebidraget skall dyrortsgraderas och höjas så, att summan av familjebostadsbidrag och bränslebidrag kommer att uppgå till samma belopp som nu utgående familjebidrag, däri inräknat bränslebidrag enligt gällande bestämmelser.»

dels ock nedannämnda moment av utskottets hemställan bort hava följande lydelse:

»XVI. beträffande bränslebidragens storlek, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionen II: 559, såvitt densamma behandlar denna fråga, godkänna vad i statsrådsprotokollet förordats i vad det avser ny- och ombyggda lägenheter samt i övrigt bifalla vad utskottet föreslagit;»

9) av herrar *Johan Bernhard Johansson, Gränebo, Mannerskantz, Heiding*, fröken *Andersson*, herrar *Malmberg* i Skövde, *Rubbestad, Pettersson* i Dahl, *Holmström* och *Birke*, vilka ansett, att utskottet bort tillstyrka av Kungl. Maj:t föreslagna övergångsbestämmelser för familjebostadsbidragen och att därför

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 25—26, som börjar med orden »I vad» och slutar med orden »denna fråga», bort hava följande lydelse:

»I övrigt har utskottet icke funnit anledning till erinran mot de föreslagna övergångsbestämmelserna. Utskottet avstyrker därför de i motionerna I: 403 och II: 572 samt II: 559 föreslagna jämkningarna i den av Kungl. Maj:t förordade allmänna regeln, att familjebostadsbidrag endast skall kunna utgå till familj i nybyggt hus som blivit inflyttningsfärdigt tidigast den 1 januari 1948 samt till familj i ombyggt hus, där ombyggnadsarbetet avslutats tidigast vid nämnda tidpunkt;»

dels ock nedannämnda moment av utskottets hemställan bort hava följande lydelse:

»XVII. vidkommande övergångsbestämmelserna i avseende på familjebostadsbidragen, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag på motionerna I: 403 och II: 572 samt II: 559, i vad nämnda motioner beröra detta ämne, godkänna vad i statsrådsprotokollet förordats;»

10) av herrar *Johan Bernhard Johansson, Gränebo, Mannerskantz, Heiding*, fröken *Andersson*, herrar *Rubbestad, Pettersson* i Dahl, *Holmström* och *Birke*, vilka ansett att utskottet bort uttala, att ombyggnad samt förbättring och upprustning av befintliga bostäder på landsbygden borde under den närmaste tiden givas största möjliga omfattning och att alltså dels de tre stycken på s. 27--28 i utskottets yttrande, som börja med orden »Inom tätorterna» och slutar med orden »av landet», bort hava följande lydelse:

»Såsom framhållits i berörda motioner har det varit en allmänt omfattad mening, att man skall söka hejda befolkningsuttunningen på landsbygden, bl. a. genom att uppmuntra tillkomsten av industri och hantverk. I likhet med motionärerna vill utskottet understryka, att alla dylika försök omintetgöras, om landsbygden missgynnas vid fördelningen av bostadsbyggnadskvoterna mellan olika delar av landet. Särskild hänsyn synes jämväl böra tagas till det att bostadsförhållandena i viktiga hänseenden äro sämre på landsbygden än i stadssamhällena. En avsevärd del av bostadsförbättringsverksamheten har haft formen av genomgripande ombyggnad samt mindre förbättring och upprustning av befintliga bostäder. Utskottet anser det önskvärt, att denna del av bostadsförbättringsverksamheten på landsbygden under den närmaste tiden givas största möjliga omfattning. Särskild hänsyn bör tagas till detta önskemål ej endast då fråga är om statligt stöd åt verksamheten utan även vid byggnadsregleringen och kvottilldelningen.»

dels ock nedannämnda moment av utskottets hemställan bort hava följande lydelse:

»XXII. beträffande fördelningen av bostadsbyggandet på landsbygd och stadssamhällen, godkänna vad utskottet anfört i anslutning till motionerna I: 154 och II: 264;»

11) av herrar *Gränebo, Heiding, Sundelin, Malmborg* i Skövde, *Rubbestad* och *Pettersson* i Dahl, vilka ansett, att utskottet bort tillstyrka medelsanvisning till hyresrabatter för mindre bemedlade, barnrika familjer i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag och att alltså

dels det stycke på s. 28 i utskottets yttrande, som börjar med orden »Under hänsynstagande» och slutar med orden »miljoner kronor», bort hava följande lydelse:

»Med hänsyn till vad utskottet ovan anfört anser sig utskottet icke böra biträda de begränsningar i medelsanvisningen, som förordats i förstnämnda fyra motioner. Utskottet anser sig å andra sidan ej heller böra tillstyrka ett högre anslag än Kungl. Maj:t äskat.»

dels ock nedannämnda moment i utskottets hemställan bort hava följande lydelse:

»XXIII.

b) med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 154 och II: 264, I: 405 och II: 571 samt II: 559, i vad nämnda motioner avse beloppet av här ifrågavarande anslag, till *Hyresrabatter för mindre bemedlade, barnrika familjer* ett förslagsanslag av 20 000 000 kronor;»

12) av herrar *Johan Bernhard Johansson, Mannerskantz, fröken Andersson, herrar Holmström och Birke*, vilka ansett, att utskottet bort till hyresrabatter för mindre bemedlade, barnrika familjer tillstyrka en medelsanvisning av allenast 15 miljoner kronor och att därför

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 28, som börjar med orden »Under hänsynstagande» och slutar med orden »miljoner kronor», bort hava följande lydelse:

»Under hänsynstagande till av utskottet i det föregående förordade jämkningar i Kungl. Maj:ts förslag beträffande nya grunder för familjebostadsbidrag och bränslebidrag förordar utskottet, att anslaget till hyresrabatter för mindre bemedlade, barnrika familjer upptages med 15 miljoner kronor.»

dels ock nedannämnda moment av utskottets hemställan bort hava följande lydelse:

»XXIII.

b) i anledning av Kungl. Maj:ts förslag ävensom motionerna I: 405 och II: 571 samt med avslag å såväl motionerna I: 154 och II: 264 som motionen II: 559, i vad nämnda motioner avse beloppet av ifrågavarande anslag, till *Hyresrabatter för mindre bemedlade, barnrika familjer* ett förslagsanslag av 15 000 000 kronor;»

13) av herrar *Johan Bernhard Johansson, Gränebo, Mannerskantz, Heiding, fröken Andersson, herrar Rubbestad, Pettersson i Dahl, Holmström och Birke*, vilka ansett, att utskottet bort avstyrka medelsanvisning till särskilda bostadsrabatter och att därför

dels det stycke på s. 28 i utskottets yttrande, som börjar med orden »Utskottets ställningstagande» och slutar med orden »Maj:ts förslag», bort hava följande lydelse:

»Utskottets ställningstagande här ovan innebär, att utskottet biträder motionsyrkandet;»

dels ock nedannämnda moment av utskottets hemställan bort hava följande lydelse:

»XXIII.

c) med bifall till motionerna I: 154 och II: 264 samt I: 405 och II: 571, i vad nämnda motioner beröra denna anslagsfråga, avslå Kungl. Maj:ts förslag om medelsanvisning till särskilda bostadsrabatter;»

14) av herrar *Johan Bernhard Johansson*, *Mannerskantz*, fröken *Andersson*, herrar *Holmström* och *Birke*, vilka ansett, att utskottet bort föreslå visst uttalande angående uppförande av bostadshus i de äldre, centrala delarna av städerna och att därför

dels det stycke på s. 28 i utskottets yttrande, som börjar med »Utskottet har» och slutar med »ifrågavarande anslagsberäkning» bort hava följande lydelse:

»Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts ifrågavarande anslagsberäkning. Utskottet vill emellertid i anslutning till vad som uttalats i motionerna I: 405 och II: 571 framhålla, att utskottet finner det angeläget att grunderna för byggnadstillståndsgivningen ändras på sådant sätt, att bostadshus i framtiden kunna uppföras i de äldre, centrala delarna av städerna i väsentligt större omfattning än som för närvarande är fallet.»

dels ock nedannämnda moment av utskottets hemställan bort hava följande lydelse:

»XXVI. i skrivelse till Kungl. Maj:t giva tillkänna vad utskottet i anledning av motionerna I: 405 och II: 571 anfört angående uppförande av bostadshus i städernas äldre, centrala delar.»

15) beträffande hyresrabatter för mindre bemedlade barnrika familjer av herr *Karl Andersson*.